

ว่าในการฝึกสอน เป็นช่วงที่นักศึกษาจะได้สำรวจตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะในการเป็นครู เพื่อหาข้อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ริเริ่มนำคำว่า "ประสบการณ์วิชาชีพ" มาใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2518 เป็นคำที่ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Professional Experiences มีความหมายค่อนข้างกว้างขวางกล่าวคือ หมายถึง ประสบการณ์ ทั้งหมดที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับนักเรียน นักศึกษา และบุคคลในระดับหรือกลุ่มต่าง ๆ ภายในและภายนอกโรงเรียน รวมถึงการได้รับโอกาสให้ทำการสังเกตการเรียน การสอนร่วมมือทำงาน ฝึกทำการสอนและกิจกรรมอื่น ๆ อันจะเสริมสร้างให้ผู้ที่จะเป็นครูเกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดพื้นฐาน ตลอดจนหลักการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อกระบวนการเรียนการสอน (อัจฉรา ประไพตระกูล และคณะ 2522: 1)

ในปี พ.ศ.2521 คณะกรรมการประสานงานการฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู ได้เริ่มใช้คำว่า "การฝึกวิชาชีพครู" แทนคำว่า "การฝึกสอน" ซึ่งเคยใช้มาแต่เดิม และได้ให้ความหมายของ "การฝึกวิชาชีพครู" ว่าหมายถึง การจัดให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ต่อไปนี้คือ

1. การสังเกตพัฒนาการเด็ก การจัดชั้นเรียน การปกครองชั้น การจัดกิจกรรมและการสอนวิชาต่าง ๆ
2. การเข้าไปมีส่วนร่วม เช่น การไปช่วยจัดอุปกรณ์การสอน การช่วยปกครองชั้นเรียน การช่วยดูแลการจัดกิจกรรม และช่วยตรวจงานนักเรียน
3. การฝึกสอนและฝึกงาน คือ การรับผิดชอบในการสอน การปกครองชั้นเรียน และการฝึกงานในสาขาวิชาที่เรียนมา (คณะกรรมการประสานงานการฝึกหัดครู 2521: 1)

จากความหมายของการจัด "ประสบการณ์วิชาชีพ" ของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และความหมายของคำว่า "การฝึกวิชาชีพครู" ของคณะกรรมการประสานงานการฝึกหัดครูข้างต้น แสดงให้เห็นว่าความหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น กว้างขวางกว่าคำว่าฝึกสอน เพราะหมายถึงประสบการณ์ทั้งหมดที่นักศึกษาจะได้รับตลอดระยะเวลาเริ่มตั้งแต่เข้าศึกษาในสถาบันแห่งนั้น จนกระทั่งเรียนสำเร็จครบถ้วนตามหลักสูตร ซึ่งมีได้หมายถึงการฝึกสอนเพียงอย่างเดียวเช่นในอดีต เนื่องจากงานในหน้าที่ครูนั้น มิได้มีเฉพาะการสอนเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่ของครูประจำชั้นที่ควรจะต้องได้รับการฝึกด้วย

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งในกระบวนการผลิตครูของสถาบันผลิตครูทุกแห่งเพราะเป็นโอกาสที่นักศึกษาจะได้ถ่ายโยงทฤษฎีที่เรียนมาลงสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างกว้างขวางในบทบาทหน้าที่ของการเป็นครู ทุกระบบการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในโรงเรียนและในชุมชน เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูยิ่งขึ้น ดังที่ เสริมพงศ์ หงส์พันธ์ ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่า มีความจำเป็นต่อระบบการผลิตครู เนื่องจาก

1. นักศึกษาจะได้นำความรู้จากสถาบันฝึกหัดครูมาใช้ในสถานการณ์จริง
2. นักศึกษาจะได้เรียนรู้งานในหน้าที่ครูก่อนจะออกไปเป็นครู
3. สถาบันฝึกหัดครูจะได้มีโอกาสทราบข้อบกพร่องและปรับปรุงการสอนนักศึกษาครู

ให้ดีขึ้น

4. นักศึกษาจะได้เสริมสร้างและพัฒนาบุคลิกภาพให้เหมาะกับภาวะการเป็นครู
5. นักศึกษาจะได้รู้จัก และ เข้าใจถึงงานครูที่มีคุณภาพและเข้าใจสภาพชีวิตความเป็น

อยู่ในชุมชน (เสริมพงศ์ หงส์พันธ์ 2524: 15-16)

จากความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูข้างต้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพคือหัวใจของการผลิตครูในแต่ละสาขา และถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญและมีคุณค่ายิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาในแต่ละระดับของชาติด้วย

2. ความมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

ในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น การกำหนดความมุ่งหมายเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งเพราะจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงทิศทางและแนวทางในการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีเป้าหมายและได้รับผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีผู้กล่าวถึงความมุ่งหมายในการจัดประสบการณ์วิชาชีพของสถาบันการศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยไว้ ต่าง ๆ กันคือ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กำหนดความมุ่งหมายทั่วไปของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ดังนี้

ความมุ่งหมายเบื้องต้น เพื่อให้บัณฑิตได้ทดลองนำทฤษฎีทางวิชาครุศาสตร์และความรู้ความเข้าใจทางวิชาการมาใช้สอนนักเรียนให้ได้ผลดี บัณฑิตฝึกสอนจะได้เรียนรู้ว่ามีอะไรบ้างที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนและเป็นโอกาสที่จะพัฒนาบุคลิกภาพ ทัศนคติ และความเจริญของงามทาง

วิชาชีพครู โดยเริ่มต้นอย่างถูกต้องตามแบบฉบับที่สมควรความมุ่งหมายชั้นรอง ลงมาก็คือ ผลดีต่าง ๆ อันเกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากการฝึกสอนนี้มีประโยชน์มาก เพราะนิสิตจะได้มี โอกาสนำความรู้ ความเข้าใจและข้อค้นพบจากผลงานวิจัยใหม่ ๆ ไปใช้ในการฝึกปฏิบัติ ซึ่งนับว่าเป็นการช่วยปรับปรุงสถาบันการศึกษาในทางอ้อมอีกด้วย (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521: 7)

นอกจากนี้ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ยังได้กำหนดความมุ่งหมายเฉพาะ ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ก็คือ

เพื่อเปิดโอกาสให้นิสิตฝึกสอน :

1. ได้ประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับนักเรียน
2. ได้ศึกษาการจัดและการบริหารโรงเรียนอย่างใกล้ชิด
3. ได้เห็นปัญหาที่แท้จริงของโรงเรียน และคิดค้นหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นเฉพาะหน้าเป็นราย ๆ ไป
4. ได้ทดลองปฏิบัติตามทฤษฎีที่ได้รับมา และรู้จักยืดหยุ่นบ้างโดยอาศัยปัญหาที่เกิดขึ้น และ ความจริงที่เกี่ยวกับนักเรียน เป็นรากฐาน
5. ปรับตัวให้เข้ากับสังคมในฐานะ เป็นครู
6. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิตฝึกสอน นักเรียน ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ อื่น ๆ ในสถาบันฝึกสอน
7. เผยแพร่เกียรติคุณและชื่อเสียงของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และของนิสิตเอง โดยยึดมั่น ในการทำความดี ในด้านการปฏิบัติและการปรับตัวให้เข้ากับครู อาจารย์และเจ้าหน้าที่ อื่น ๆ ในโรงเรียน
8. ดำเนินงานภายใต้ระเบียบข้าราชการครู และการนิเทศของทางสถาบันฝึกสอนและทาง คณะครุศาสตร์
9. ส่งเสริมความเจริญของงานบางส่วนของตัวเอง เพราะในการช่วยให้ผู้อื่นเจริญเติบโต นั้นนิสิตมีโอกาสช่วยตนเองได้อย่างมาก
10. แสดงความเป็นผู้นำในชั้นที่ฝึกสอน โดยการทำหน้าที่เป็นครูของนักเรียนและขณะเดียวกัน ก็ได้แสดงการเป็นผู้ร่วมงานที่ดี โดยช่วยเหลือเพื่อนนิสิตและอาจารย์ช่วยฝึกสอนทำหน้าที่ สอนนักเรียน
11. ได้ศึกษาความเข้มแข็งและความอ่อนแอในเรื่องบุคลิกภาพของตนเองและเพื่อนนิสิต โดยการมีสัมพันธภาพระหว่างนิสิตด้วยกันหรือต่อนักเรียน
12. ได้ฝึกตัวให้ปฏิบัติงานสม่ำเสมอ โดยมีการเตรียมงานและรู้จักแบ่ง เวลาทำงานได้เหมาะสม (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521: 7-8)

ทางฝ่ายคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้กำหนดความมุ่งหมายของการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพที่แตกต่างกันอยู่บ้าง โดยเน้นให้นักศึกษา มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และ เกิดประสบการณ์ตรงแขนง ในวิชาชีพศึกษาศาสตร์และได้กำหนดความมุ่งหมายทั่วไปไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อฝึกการบูรณาการประสบการณ์ทั้งมวลที่นักศึกษาได้ศึกษาไปจากคณะศึกษาศาสตร์ ให้สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงตามบทบาทและหน้าที่ที่ครูพึงกระทำ
2. เพื่อเสริมสร้างเจตคติที่จะดำรงไว้ซึ่งสถาบันวิชาชีพศึกษาศาสตร์ ในฐานะที่เป็นวิชาชีพชั้นสูงมิให้ตกต่ำในความรู้สึกนึกคิดของสังคม

นอกจากนี้ยังกำหนดความมุ่งหมายเฉพาะไว้ว่า เมื่อสิ้นสุดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแล้ว นักศึกษาควรจะสามารถดังนี้คือ

1. บูรณาการความรู้ในวิชาชีพศึกษาศาสตร์และวิชาเฉพาะ ไปใช้วางแผนการสอนได้อย่าง มีระบบที่เหมาะสม กับนักเรียนและสถานการณ์การเรียนการสอน
2. สอนได้ตามแผนการสอนที่วางไว้ได้ครบทุกชั้นตอนตามเวลาที่กำหนด
3. ควบคุมชั้นเรียนได้เป็นไปตามระเบียบของโรงเรียนและตามหลักจิตวิทยาการศึกษา
4. ปฏิบัติตนได้เหมาะสมต่อบุคลากรภายในโรงเรียน โดยไม่ขัดต่อระเบียบของโรงเรียน และวัฒนธรรมของชาติ
5. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
6. วิเคราะห์และสะท้อนปัญหาถึงความต้องการของโรงเรียนในเชิงวิชาการ
7. มีประสบการณ์เกี่ยวกับชุมชนในลักษณะของการให้บริการทางวิชาการ ทางวัตถุ การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน หรือการศึกษาชุมชน

ปัจจุบันนี้ การผลิตครูมีแนวโน้มที่จะลดปริมาณลง จึงได้มีการหันมาเน้นนโยบายด้านการเสริมสร้างคุณภาพเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกรมการฝึกหัดครูซึ่งรับผิดชอบการผลิตบัณฑิตครูของวิทยาลัยครูทั่วประเทศได้เริ่ม "งานเสริมสร้างคุณภาพการผลิตครู ด้วยกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู" มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 และถือเป็นนโยบายที่จะให้วิทยาลัยครูทุกแห่งได้เสริมสร้างคุณภาพการผลิตครู ด้วยกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้ได้มาซึ่งบัณฑิตที่มีสมรรถภาพ 3 ประการด้วยกันคือ (กรมการฝึกหัดครู 2530: 4-5)

1. สมรรถภาพทางด้านความรู้ คือ ความสามารถของนักศึกษาครูทางด้านความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อันประกอบด้วย
 - 1.1 ความรู้ในเรื่องเนื้อหาวิชาที่จะนำไปใช้ในการสอนโดยตรง
 - 1.2 ความรู้ในวิชาชีพครูที่จะนำไปใช้ เป็น เครื่องมือในการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู
 - 1.3 ความรู้รอบอื่น ๆ ที่จะนำไปใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข

2. สมรรถภาพด้านเทคนิควิธี คือความสามารถของนักศึกษาครูในการนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติงานในหน้าที่ครูด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 2.1 งานสอน
- 2.2 งานกิจการนักเรียน
- 2.3 งานแนะแนว
- 2.4 งานธุรการ
- 2.5 งานพัฒนาคน
- 2.6 งานพัฒนาสังคม

3. สมรรถภาพทางด้านคุณลักษณะ คือความสามารถของนักศึกษาครูในการพัฒนาตนเองให้มีลักษณะที่เหมาะสมสำหรับการเป็นครูที่ดี ดังต่อไปนี้

- 3.1 มีความรัก ความศรัทธา และความภาคภูมิใจในอาชีพครู
- 3.2 มีค่านิยมที่พึงประสงค์ ตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรม จริยธรรมและมีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู
- 3.3 มีความตระหนักในคุณค่าของการดำรงศิลปวัฒนธรรมของชาติ
- 3.4 มีจิตสำนึกในการพัฒนาสังคมและมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย

ในด้านความมุ่งหมายในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของต่างประเทศนั้น เดเวอ์ (Devor 1970: 6-9) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ The Experience of Student Teaching ว่า

1. เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างและการจัดระบบการศึกษา
2. เพื่อให้นักศึกษาได้ปรับปรุงบุคลิกภาพให้เหมาะสมกับการที่จะเป็นครูที่ดีในอนาคต
3. เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการนำเทคนิค วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ไปทดลองใช้
4. เพื่อให้นักศึกษามีความสามารถในการ เลือกใช้อุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับบทเรียน
5. เพื่อให้นักศึกษาฝึกการมีมนุษยสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น
6. เพื่อให้นักศึกษาฝึกการใช้เทคนิคการวัดผลและประเมินผล

จากความมุ่งหมายในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งของไทยและต่างประเทศซึ่งได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้น สรุปได้ว่าการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันใดก็ตาม มุ่งที่จะให้นักศึกษาได้นำความรู้ภาคทฤษฎีลงสู่การปฏิบัติ ให้ได้ฝึกทักษะ ให้ได้รับประสบการณ์ตรงและเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพื่อก้าวออกไปสู่การประกอบวิชาชีพในฐานะครูตามสาขาวิชาต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจและมีคุณภาพในอนาคต

3. หลักการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น เป็น เรื่องที่ละเอียดอ่อนและ เป็นงานที่มีความมุ่งยากซับซ้อน เพื่อให้การดำเนินงาน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้ จำเป็นจะต้องมีหลักในการดำเนินงาน ซึ่งมีนักวิชาการทั้งของไทยและของต่างประเทศได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้คือ

สแตรทเมเยอร์ และ ลินด์ซี (Stratemeyer and Lindsey 1958: 46-52)

ได้ให้หลักในการจัดประสบการณ์วิชาชีพสำหรับฝ่ายดำเนินงานไว้ 7 ประการดังนี้คือ

1. ประสบการณ์วิชาชีพต้องจัดไว้เป็นส่วนรวมของโปรแกรมการฝึกหัดครูทั้งหมด
2. การจัดขยายของประสบการณ์วิชาชีพ ต้องพิจารณาตามความต้องการของนักศึกษา และตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อการจัด
3. ผู้มีส่วนในการจัดประสบการณ์วิชาชีพ ทุกฝ่าย ต้องมีส่วนในการวางแผนร่วมกัน
4. การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ต้อง เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของบุคคลทุกฝ่ายที่ทำงานกับนักศึกษา
5. การประเมินผลความก้าวหน้าในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา ต้อง เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายที่ทำงานกับนักศึกษา
6. ประสบการณ์วิชาชีพต้องรวมการฝึกสอน เต็ม เวลาของนักศึกษา เข้าไว้ด้วย
7. ต้องจัดสถานการณ์ให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์กับผู้เรียนหลาย ๆ แบบโดยใช้กิจกรรมหลาย ๆ ประเภท

อาดัมส์ และ ดิกกี (Adams and Dickey 1956: 61) ได้กล่าวถึงหลักในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูโดยยึดความต้องการของนักศึกษาเป็น เกณฑ์ดังนี้คือ

1. ให้นักศึกษาฝึกสอนได้เผชิญกับปัญหาและการแก้ปัญหาในการสอน
2. ให้นักศึกษาฝึกสอนได้แสดงทั้งความเด่นและความค้อยของตนเอง และมีภาระกระตุ้นให้ได้ปรับปรุงจุดอ่อนของคน
3. เปิดโอกาสให้ผู้มีเทคนิคได้เข้าไปช่วยเหลือในการแก้ปัญหาการสอนของนักศึกษา
4. เปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกสอนได้มีส่วนในการจัดและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนฝึกสอน
5. เปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกสอน ได้เข้าไปศึกษาและร่วมดำเนินการจัดกิจกรรมของสังคม ในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่
6. เปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกสอน ได้ศึกษางานต่าง ๆ ของโรงเรียนฝึกสอน เช่น การจัดระเบียบงาน การบริหารและจัดนักเรียนและห้องเรียนและการปกครองเด็ก
7. ให้โอกาสแก่นักศึกษาฝึกสอนได้รับทราบระเบียบ กฎเกณฑ์และงานธุรการของโรงเรียนและร่วมกิจกรรมพิเศษในฐานะครูคนหนึ่งโรงเรียน

ทางฝ่ายนักวิชาการของไทยคือ พันธุ์ หันนาคินทร์ ได้เสนอแนะหลักในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในแง่ของการฝึกสอน โดยเน้นรายละเอียดปลีกย่อยในชั้นปฏิบัติการดังต่อไปนี้ คือ (พันธุ์ หันนาคินทร์ 2511: 57-58)

1. ต้องวางจุดประสงค์ของการฝึกสอนไว้อย่างชัดเจน มีนโยบายที่แน่นอน ทำให้ทุกคนเข้าใจตรงกันได้ทั้งวิธีการและหลักการ
2. ต้องจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิเทศการฝึกสอนไว้อย่างชัดเจน เพื่อป้องกันการขัดแย้งและการซ้ำงาน
3. นักศึกษาต้องได้รับการเตรียมตัวเบื้องต้นก่อนจะออกไปฝึกสอน เช่น รับทราบถึงสภาพความเป็นไปของโรงเรียนที่จะไปทำการฝึกสอน หรือทราบหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนการสอน
4. ต้องตรวจสอบว่านักศึกษาที่จะส่งออกไปฝึกสอนนั้น มีความพร้อมที่จะออกไปฝึกสอนหรือไม่ อาจต้องมีการตรวจสอบบุคลิกภาพและวุฒิภาวะทางอารมณ์รวมทั้งความแน่นอนทางวิชาการด้วย
5. ระยะเวลาสำหรับการฝึกสอน ควรจะนานพอที่จะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจถึงวิธีปฏิบัติแก่นักเรียนทั้งรายตัวและเป็นชั้น วิธีปฏิบัติตัวคือเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชาและผู้ปกครอง และมีเวลาทำการสอนไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง

6. โปรแกรมการฝึกสอน ควรจะมีทางให้นักศึกษาได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นการสอนหรือไม่ก็ตาม
7. กฎเกณฑ์และวิธีการที่ใช้ในการจัดโปรแกรมการฝึกสอน ควรจะเปิดทางให้นักศึกษาได้ใช้ความริเริ่ม ความมีอิสระในการคิดและมีความกล้าที่จะลองใช้เทคโนโลยีและวิธีการใหม่ ๆ ในการสอนด้วยตนเอง
8. มีการนิเทศการสอนอย่างเพียงพอแก่นักศึกษาฝึกสอน
9. มีการติดต่อสื่อสารอย่างทั่วถึงและเพียงพอระหว่างผู้ที่อยู่ร่วมในโครงการฝึกสอน ได้แก่ โรงเรียนฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง หัวหน้าโครงการฝึกสอนและนักศึกษาฝึกสอน
10. จัดให้มีการประชุมนิเทศสำหรับทุกฝ่าย ได้แก่ นักศึกษาฝึกสอน ครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง และครูอื่น ๆ ในโรงเรียนฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ประจำวิชา
11. มีการประเมินผลโครงการฝึกสอนอย่างสม่ำเสมอ โดยการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ครูใหญ่และนักศึกษา

เกลียวพันธ์ ขจรมดุงกิตติ (2520: 60) ส่องศรี ชูติวงศ์ และสวัสดิ์ สุคนธรังษี (2525: 87) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักการดำเนินงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพคล้ายกับ พันัส หันนาคินทร์ ในแง่ของการเตรียมนักศึกษาครูให้พร้อมและการวางแผนการนิเทศเป็นการล่วงหน้าอย่างรอบคอบ แต่มีความคิดเห็นบางประการที่แตกต่างกันออกไปคือ การวางแผนการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูนั้นจะต้องสอดคล้องกับการฝึกหัดครูของประเทศและสัมพันธ์กับสภาพพื้นฐานของสังคมไทยที่เป็นชนบทส่วนใหญ่

จากหลักการที่มีนักวิชาการทั้งของต่างประเทศและของไทยได้ให้ไว้ข้างต้น กรมการฝึกหัดครูซึ่งได้หาหนทางในการเสริมสร้างคุณภาพการผลิตครูให้ได้ตามนโยบายของกรม โดยการปรับปรุงกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพ ได้กำหนดแนวทางให้วิทยาลัยครูทั่วประเทศใช้เป็นหลักยึดในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ดังต่อไปนี้คือ

1. มุ่งประสานการเรียนภาคทฤษฎีให้ควบคู่กับการฝึกภาคปฏิบัติ
2. มุ่งฝึกภาคปฏิบัติในสถานการณ์จริงให้มากที่สุด
3. มุ่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นระยะ ๆ ค่อย ๆ ไปตลอดหลักสูตร
4. มุ่งจัดประสบการณ์วิชาชีพครูหลายลักษณะ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพของนักศึกษาครูให้ครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุด

5. มุ่งประสานงานระหว่างหน่วยงานผลิตครูและหน่วยงานผู้ใช้ครูให้ร่วมมือกัน
ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้ได้ครูใหม่ที่มีคุณภาพ (กรมการฝึกหัดครู 2530: 7)

การนำแนวทางที่กรมการฝึกหัดครูให้ไว้ไปใช้ในการปฏิบัตินั้น วิทยาลัยครูต่าง ๆ
จะต้องมีการเตรียมการที่ดีพอ จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ มีความสามารถและมีประสบการณ์
เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมาทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพ
บัณฑิตครูให้สูงขึ้นและบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กรมการฝึกหัดครูกำหนดไว้

4. วิธีการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

เกี่ยวกับวิธีการในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูนี้ มีผู้ให้ข้อเสนอแนะไว้มากมายหลาย
ท่าน อาทิเช่น อัจฉรา ประไพตระกูล และคณะ ซึ่งกล่าวถึงการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูว่า

การจัดประสบการณ์วิชาชีพ นับเป็นหัวใจของการฝึกหัดครูก็จริง แต่มิได้หมายความว่า เป็น
กิจกรรมอิสระ (Independent Activity) ที่จะทำให้การฝึกหัดครูบรรลุถึงเป้าหมายที่
สถาบันต้องการได้ เพราะการจัดประสบการณ์วิชาชีพนี้ จำเป็นจะต้องมีการวางแผนและ
การดำเนินงานเป็นขั้นตอน ซึ่งโดยทั่วไปจะแบ่งออกเป็น 3 ลำดับขั้นตอนดังนี้คือ การเตรียม
นิสิตก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (Pre-Student Teaching) การจัดให้นิสิตออกฝึกปฏิบัติการ
(Student Teaching) และการปฏิบัติภายหลังที่ผ่าน การฝึกปฏิบัติการมาแล้ว (Post
Student Teaching) ในแต่ละขั้นตอนจะมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันไป แต่ทั้งหมดนี้จะมีส่วน
ส่วนสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (อัจฉรา ประไพตระกูล 2520: 32-34)

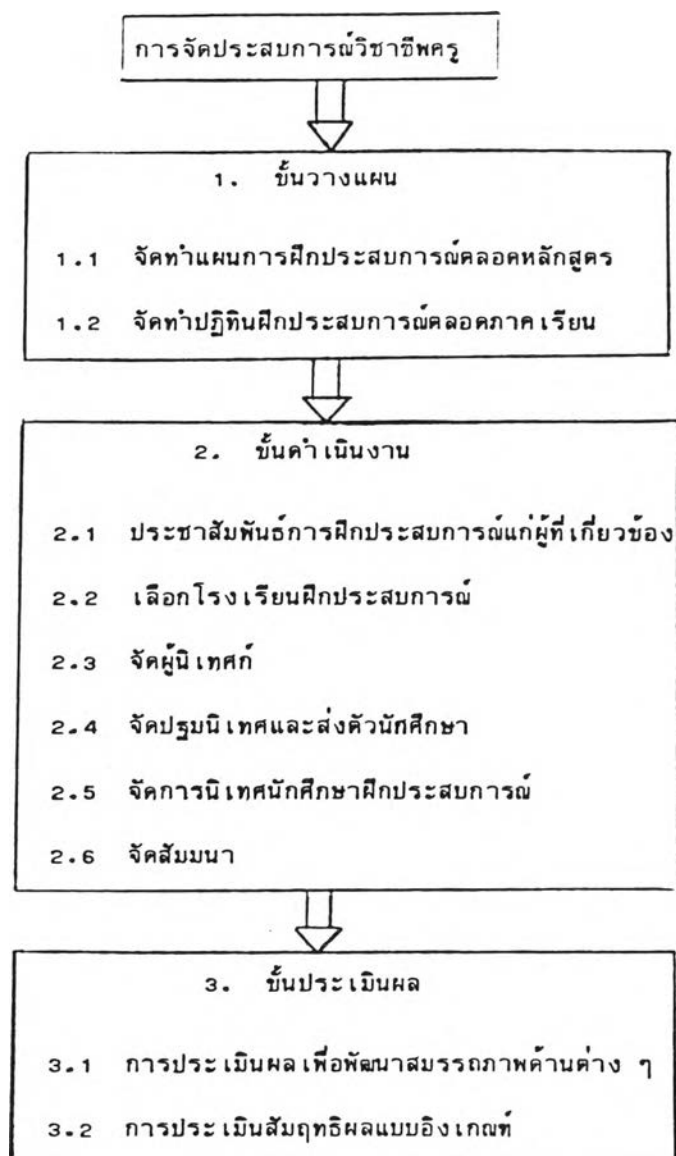
คู่มือฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ปีการศึกษา 2531 ของคณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันผลิตครูในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ระบุว่ากิจกรรมที่เป็นหลัก
สำคัญในการจัดประสบการณ์วิชาชีพ ได้แก่ การประชุมนิสิต เพื่อเตรียมตัวศึกษาวิชาประสบการณ์
วิชาชีพ การปฏิบัติงานในสนาม การประชุมปรึกษากับอาจารย์นิเทศก์ การทำรายงานหรือ
การบันทึกการเรียนการสอน และการสอนเพื่อประเมินความก้าวหน้าด้านต่าง ๆ คิดข้อสอบเนื่องกัน
ตลอดเวลา รวมทั้งการตรวจสอบบุคลิกภาพ และอุดมการณ์ที่พึงปรารถนาด้วย (คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2531: 8-10)

เมื่อพิจารณาแนวปฏิบัติของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการกำหนดกิจกรรมชั้นเตรียมการ ชั้นปฏิบัติการและชั้นประเมินผลครบทุกชั้น ตอน

ทางฝ่ายกรมการฝึกหัดครู (2530: 63-72) ซึ่งได้เริ่มงาน เสริมสร้างคุณภาพการผลิตครูด้วยกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มาตั้งแต่ พ.ศ.2529 ได้แจกแจงรายละเอียดของวิธีการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูให้วิทยาลัยครูต่าง ๆ ใช้เป็นหลักในการปฏิบัติร่วมกัน แบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอนที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กันเป็นกระบวนการดังปรากฏในหน้าต่อไปนี้ คือ

วิธีการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของวิทยาลัยครู

รายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติงาน ในการจัดประสบการณ์วิชาชีพของกรมการฝึกหัดครู และสถาบันผลิตครูอื่น ๆ ตลอดจนความเห็นของนักวิชาการทั้งหลาย ประมวลไว้ดังนี้

1. ชั้นวางแผนการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

กรมการฝึกหัดครูกำหนดไว้ว่า ชั้นวางแผนประกอบด้วยงานหลัก 2 ประการคือ

1.1 จัดทำแผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตลอดหลักสูตร

การทำแผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตลอดหลักสูตรนี้จะต้องประสานงานกับฝ่ายจัดแผนการเรียนของวิทยาลัย หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ อาจารย์ผู้สอนรายวิชา กลุ่มวิชาครูและกลุ่มวิชาปฏิบัติการทุกรายวิชา นักศึกษาที่จะออกฝึกปฏิบัติในแต่ละชั้นตอนตลอดจนโรงเรียนที่จะใช้เป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติในแต่ละภาคเรียน โดยการจัดลำดับของกิจกรรมให้นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์อย่างค่อยเป็นค่อยไปแต่ละปีการศึกษา การประชุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันของทุก ๆ ฝ่าย

1.2 จัดทำปฏิทินฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตลอดภาคเรียน

การจัดทำปฏิทินฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตลอดภาคเรียนนี้ให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะวิชาครูศาสตร์และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ฝ่ายวิชาการคือคณะวิชาและภาควิชา ฝ่ายกิจการนักศึกษา อาจารย์และนักศึกษาคอลเลจโรงเรียนที่จะใช้เป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติ จะต้องร่วมกันให้ข้อมูลที่จำเป็น เพื่อสำนักงานคณะวิชาครูศาสตร์จะได้นำมาใช้พิจารณาประกอบการจัดทำปฏิทินให้เหมาะสม เพื่อประกาศให้ทุกฝ่ายได้ทราบและยึดถือปฏิบัติร่วมกันต่อไป (กรมการฝึกหัดครู 2530: 65)

2. ชั้นดำเนินงานการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

กรมการฝึกหัดครูกำหนดไว้ว่า ชั้นดำเนินการ มีงานหลักที่จะต้อง จัดทำ 6 ประการคือ

2.1 ประชาสัมพันธ์การฝึกประสบการณ์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

การประชาสัมพันธ์การฝึกประสบการณ์เป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะวิชาครูศาสตร์ที่จะต้องประชาสัมพันธ์งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้ทุกฝ่ายได้ทราบ โดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น การประชุม การจัดป้ายนิเทศ การทำเอกสารแนะนำหรือคู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การเผยแพร่ข่าวสารในวารสารของวิทยาลัย การประกาศเสียงตามสาย การชี้แจงในที่ประชุมทุกระดับหรือการพบปะเพื่อชี้แจงเป็นรายบุคคลกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.2 เลือกโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การเลือกโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของวิทยาลัยครูต่างๆถือเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและสำนักงานคณะวิชาครูศาสตร์ ซึ่งจะต้องปรึกษาหารือหรือประชุมคณะอาจารย์ผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ ที่มีการฝึกภาคปฏิบัติก่อนที่จะมีการเลือกโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การเลือกโรงเรียนดังกล่าวนั้นจะยึดหลักเกณฑ์โดยพิจารณาโรงเรียนที่ยินดีรับภาระให้นักศึกษาได้ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยพร้อมที่จะจัดให้มีอาจารย์ที่เลี้ยงและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ตามความจำเป็น เป็นโรงเรียนที่สะดวกในการคมนาคมมีชั้นเรียนที่เปิดสอนตรงตามสาขาวิชาเอกที่จะส่งนักศึกษาออกไปฝึกประสบการณ์ตามจุดประสงค์ของการฝึกในสาขาวิชาเอกนั้น ๆ เมื่อเลือกโรงเรียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการ จะต้องไปติดต่อกับทางโรงเรียนในนามของวิทยาลัย เพื่อขอทราบความต้องการของทางโรงเรียน เช่น จำนวนนักศึกษาแต่ละวิชาเอกที่ทางโรงเรียนจะสามารถรับได้ แล้วนำข้อมูลกลับมาประสานงานกับทางภาควิชาในการจัดนักศึกษาเข้าตามโรงเรียนเหล่านั้น (กรมการฝึกหัดครู 2530: 67)

แนวทางในการเลือกโรงเรียนฝึกประสบการณ์ข้างต้น สอดคล้องกับหลักการของคณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2531: 38) ในการพิจารณาเลือกหน่วยฝึกงานให้แก่บัณฑิตสาขาการศึกษาจากระบบโรงเรียนคือ ต้องเป็นหน่วยงานที่ดีเด่น บุคลากรมีความสามารถ หัวหน้าหน่วยงานยินดีที่จะร่วมรับผิดชอบและปกครองดูแลนิสิตฝึกงาน และสมาชิกในหน่วยงานนั้น มีความเข้าใจในกระบวนการฝึกงานของนิสิต สำหรับสาขาวิชาเอกอื่น ๆ นั้น ยึดได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในคู่มือฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ฉบับปีการศึกษา 2531 แต่อย่างไรก็ตามจะไม่นำมาวิเคราะห์และนำเสนอในที่นี้ได้

2.3 จัดผู้นิเทศก์

เกี่ยวกับการจัดผู้นิเทศก์นี้ คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2531: 21) ได้กำหนดให้มีอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปประจำโรงเรียนทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยกับโรงเรียนและระหว่างอาจารย์นิเทศก์ประจำวิชาเอกกับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนด้วย และให้อาจารย์นิเทศก์คณะครูศาสตร์ทำหน้าที่ด้านกรณีนิเทศเป็นหลัก ซึ่งแตกต่างจากของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (มปป.: 6-7) ที่กำหนดให้อาจารย์นิเทศก์ทำหน้าที่ทั้ง

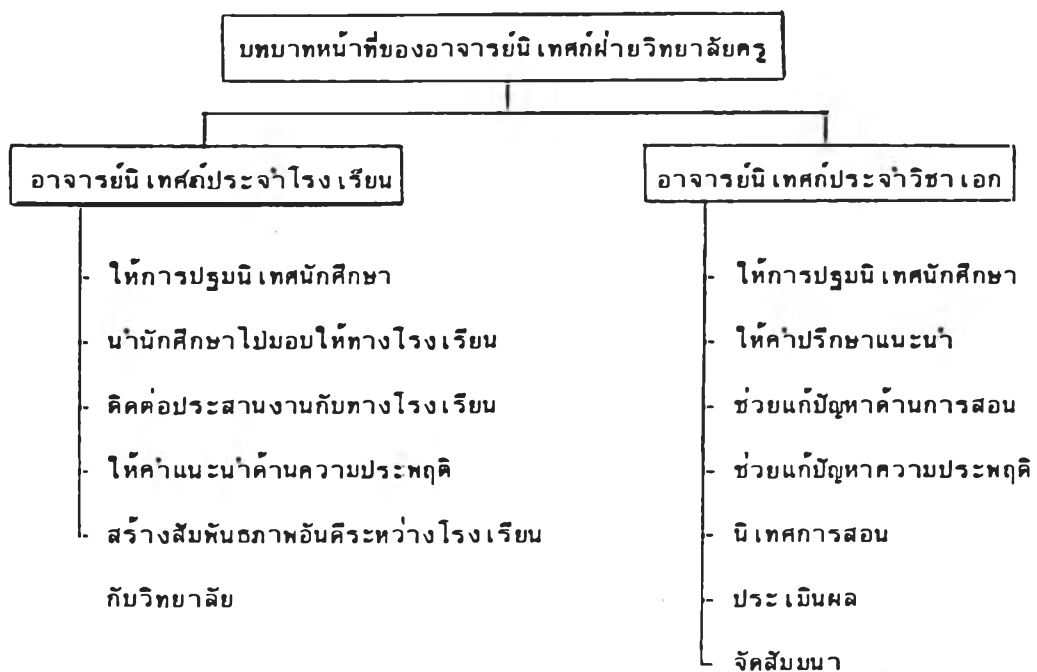
นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและประสานงานระหว่างสำนักฝึกประสบการณ์วิชาชีพกับโรงเรียนไปด้วยในขณะเดียวกัน

ในส่วนของกรมการฝึกหัดครู ได้แบ่งผู้นิเทศก็ออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายวิทยาลัยและฝ่ายโรงเรียน

ก. ผู้นิเทศฝ่ายวิทยาลัย

ผู้นิเทศฝ่ายวิทยาลัย ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศประจำโรงเรียน และอาจารย์นิเทศประจำวิชาเอก ซึ่งมีหน้าที่แตกต่างกัน ดังแผนภูมิต่อไปนี้คือ

แผนภูมิที่ 4

ในการจัดอาจารย์นิเทศฝ่ายวิทยาลัยครูนั้น กรมการฝึกหัดครูระบุให้เป็นหน้าที่ของคณะวิชาและภาควิชา โดยให้สรรหาอาจารย์ผู้สอนภาคทฤษฎีในรายวิชาต่าง ๆ ออกไปเป็นอาจารย์นิเทศ เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา

ข. ผู้นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน

ผู้นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนซึ่งหมายถึง อาจารย์ที่เลี้ยงจะได้รับการคัดเลือกมาจากครูในโรงเรียน ที่มีวุฒิทางครูและมีประสบการณ์ด้านการสอนในวิชานั้น ๆ มาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปีการศึกษา โดยกำหนดให้วิทยาลัยครูต่าง ๆ เตรียมอาจารย์ที่เลี้ยงโดยจัดการอบรมหรือให้เรียนวิชาการนิเทศการสอนหรือวิชาที่จำเป็น เมื่อได้มีโอกาส เข้ามาศึกษาค้นคว้าในวิทยาลัยครูอันจะส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ผู้นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (กรมการฝึกหัดครู 2530: 69)

2.4 จัดปรุมนิเทศและส่งตัวนักศึกษา

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2531: 20) ได้กำหนดให้คณะกรรมการดำเนินงานประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งได้แก่ ตัวแทนจากภาควิชาต่าง ๆ เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดปรุมนิเทศนิสิตก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพและพานิสิตไปรายงานตัวที่โรงเรียน

สำหรับกรมการฝึกหัดครู (2530: 70) ได้กำหนดให้งานจัดปรุมนิเทศและส่งตัวนักศึกษาเป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะวิชาครูศาสตร์ ร่วมกับภาควิชาและอาจารย์นิเทศก์ทั้งหมด การปรุมนิเทศจะจัดก่อนการออกฝึกประสบการณ์ทุกชั้นตอน เพื่อให้นักศึกษา เข้าใจถึงจุดประสงค์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และเข้าใจถึงการปฏิบัติตนระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแต่ละชั้นตอนตลอดหลักสูตร ในด้านการส่งตัวนักศึกษานั้น อาจารย์ที่จะนำนักศึกษาไปส่งยังหน่วยฝึกประสบการณ์ อาจเป็นบุคคลเดียวกันกับอาจารย์นิเทศก์ประจำโรงเรียนหรืออาจารย์นิเทศก์ประจำวิชาเอกก็ได้ เพื่อให้นักศึกษาเกิดความอุ่นใจในวันแรกของการไปฝึกประสบการณ์ที่โรงเรียน

2.5 การจัดการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การจัดการนิเทศถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ภาคปฏิบัติที่มีคุณค่า เกิดการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูเฉพาะสาขา ก่อนการออกไปเป็นครูในชีวิตจริง ชิปล่า(Shipla อังใน อุษา วัชรินทร์เสวี 2523: 19) ได้กล่าวว่า การจัดการนิเทศ จะต้องประกอบไปด้วยการเตรียมการที่ดี และการจัดเตรียมหนังสือคู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ดี ในขั้นดำเนินการ สถาบันผลิตครูจะต้องจัดการนิเทศตรงตามปรัชญาของสถาบัน จัดการอบรมครูที่เลี้ยงและครูใหญ่เกี่ยวกับกลวิธีในการนิเทศการ

ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ตลอดจนจัดคณะอาจารย์ออกไปนิเทศเยี่ยมเยียนและรับฟังปัญหาอุปสรรค
ทั้งของนักศึกษาและของโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ประเทิน มหาพันธ์ (มปป.: 17-18) ได้เสนอแนะด้านการเตรียม
นักศึกษาก่อนการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่า ทางสถาบันผลิตครูควรให้นักศึกษาได้ทราบ
เป็นการล่วงหน้าถึงปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ได้เข้าใจระบบการบริหารโรงเรียน ได้
ฝึกบุคลิกภาพและสมรรถภาพในการเป็นครู และได้ออกไปพบปะกับครูที่เลี้ยงเพื่อร่วมวางแผน
การสอนก่อนการออกฝึกสอนจริง

กรมการฝึกหัดครู (2530: 64) ได้กล่าวถึงการจัดการนิเทศว่าจะต้อง
จัดทำอย่างเป็นขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การจัดปฐมนิเทศและส่งตัวนักศึกษาไปยังโรงเรียนฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครู การจัดให้อาจารย์นิเทศก์ออกไปนิเทศและการจัดสัมมนาระหว่างและหลังการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาซึ่งกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะวิชา ภาควิชาและอาจารย์
นิเทศก์ประจำแต่ละวิชาเอก จะต้องร่วมงานและประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

จากแนวคิดในการจัดการนิเทศที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การนิเทศนั้นจะต้อง
ดำเนินไปในลักษณะที่เป็นระบบอยู่เสมอ เพราะการนิเทศการฝึกประสบการณ์ที่ดีจะต้องมีการ
วางแผนหรือเตรียมการที่ดีมีปรัชญารองรับที่ชัดเจน ในขั้นของการดำเนินงานนั้นก็จะต้องเกี่ยวข้องกับ
สัมพันธ์กับบุคคลหลายฝ่ายที่จะต้องทำงานประสานกันอย่างมีเป้าหมาย ด้วยความรับผิดชอบต่อการ
หน้าที่และใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้บัณฑิตครูที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับ
ผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถ และมีความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ครูอย่างแท้จริง

2.6 จัดสัมมนา

การจัดสัมมนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนี้แยกไม่ออกจากงานนิเทศ
ถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญส่วนหนึ่งในการนิเทศ ดังที่ ชิปลา (Shipla อ้างใน
กรมการฝึกหัดครู 2521: 117-118) กล่าวถึงการสัมมนาการฝึกสอนว่า เป็นการทำให้นักศึกษาจะ
ได้ประชุม พบปะกับอาจารย์นิเทศก์หรือครูใหญ่หรือกลุ่มของครูที่เลี้ยง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีประโยชน์มาก
เพราะนักศึกษาฝึกสอนจะได้พูดถึงประสบการณ์ที่ดี มีประโยชน์ที่สุดของคนและมีการอภิปรายถึง

ปัญหาที่พบระหว่างการฝึกสอน จากการศึกษา อภิปรายระหว่างการสัมมนา นักศึกษาจะได้แนวคิดใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้พัฒนาการทำงานของคนในอนาคตได้

ทางฝ่ายนักการศึกษาของไทย ณรงค์ ธรรมคุณ (2525: 43) ได้กล่าวถึง การสัมมนาว่าเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการฝึกสอน เป็นการร่วมปรึกษาหารือกัน ระหว่างอาจารย์นิเทศก์ ครูที่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอน ในอันที่จะวิเคราะห์การสอนและแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ทางสถาบันผลิตครูจึงควรจัดการสัมมนาให้ได้ครบถ้วน สำหรับนักศึกษาทุกสาขาวิชาเอกทั้งหลักสูตรระดับปริญญาตรี 2 ปี ปริญญาตรี 4 ปี และหลักสูตรระดับอนุปริญญา

เกี่ยวกับขั้น ตอนในการสัมมนานั้น ชิน บุญญาภาพ (2522: 29-31) ได้แบ่งการสัมมนาออกเป็น 3 ตอนด้วยกัน ซึ่งตรงกับขั้นตอนของกรมการฝึกหัดครู (2530: 70-71) ดังนี้คือ

1. การสัมมนาระหว่างการฝึกสอนในโรงเรียน โดยมีครูใหญ่ ครูที่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์มาร่วมด้วย เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านความสำเร็จในการทำงานหรืออุปสรรคและปัญหาในการทำงาน
2. การสัมมนาภายหลังการสอนผ่านไปได้ครึ่งภาคการฝึกสอน โดยจัดขึ้นที่วิทยาลัยและให้อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ผู้สอนจากภาควิชาต่าง ๆ เป็นที่ปรึกษา เน้นวิชาการเป็นหลัก โดยแยกนักศึกษาออกเป็นกลุ่มตามวิชาเอกของนักศึกษาเมื่อแยกไปประชุมสัมมนาแล้วให้กลับมาเสนอรายงานต่อที่ประชุมใหญ่
3. การสัมมนาภายหลังการสิ้นสุดการฝึกสอนหรือการปัจฉิมนิเทศ เป็นการสัมมนานักศึกษาฝึกสอนทั้งวิทยาลัย เพื่อประเมินผลงานตลอดโปรแกรมและแลกเปลี่ยนความสำเร็จซึ่งกันและกัน

3. ขั้นประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ในขั้นประเมินผลนี้ มีผู้ให้ข้อคิดเห็นในการปฏิบัติไว้หลายท่านด้วยกัน อาทิเช่น พีเรส (Pires 1969: 112-113) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินผลการฝึกสอนว่า ควรกระทำต่อเนื่องกัน เพื่อปรับปรุงคุณภาพการสอน ปรับปรุงนิสัยและเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลควรกระทำในตอนสุดท้ายของการฝึกสอน เพื่อพิจารณาว่าได้มีการ

ปรับปรุงการสอนขึ้นหรือไม่ ในการวัดผลประเมินผลจะกระทำเพียงบุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่ได้ จะต้องพิจารณาจากความคิดเห็นของบุคคลทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

อีกท่านหนึ่งซึ่งได้ให้แนวทางในการประเมินผลแตกต่างกันออกไปคือ ออคโต เจ ชิปลา (Shipla อ้างใน กรมการฝึกหัดครู 2521: 14-23) ได้เสนอแนะแนวทางในการประเมินผลไว้ 3 ประการคือ

1. การประเมินแบบธรรมชาติวิสัย คือใช้ความคิดเห็นแบบพูดจាកัน
2. การประเมินแบบกึ่งระบบ เป็นการประเมินที่จะให้สารสนเทศ (Information) มากกว่าแบบแรก อาจใช้แบบสอบถามและตรวจเกณฑ์ สำหรับนักศึกษาฝึกสอน ครูที่เลี้ยง ครูใหญ่ โรงเรียนฝึกสอน
3. การศึกษาและวิจัยในลักษณะติดตามผลงานของผู้ที่เคยเป็นนักศึกษาฝึกสอน แต่เรียนสำเร็จและออกไปทำงานแล้ว เพื่อจะได้นำข้อมูลมาพิจารณาปรับปรุงโครงการฝึกสอนของวิทยาลัย

กรมการฝึกหัดครูได้กำหนดหลักการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้คือ (กรมการฝึกหัดครู 2530: 103-104)

1. การประเมินผลเพื่อพัฒนาสมรรถภาพด้านต่าง ๆ

การประเมินผลแบบนี้เพื่อหาข้อดีและข้อควรปรับปรุงแก้ไขเป็นช่วง ๆ หรือเป็นลำดับขั้นคอนอย่างค่อเนื่องกัน อันจะเป็นการช่วยให้นักศึกษาได้ทราบผลการประเมินและปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ในการเป็นครูเพิ่มขึ้น การประเมินผลนี้จะต้องจัดทำอย่างน้อย 3 ครั้ง ก่อนที่จะมีการตัดสินใจว่ามีความสามารถนั้น ๆ ในขั้นสุดท้าย

การประเมินพัฒนาการด้านต่าง ๆ เหล่านี้ คณะคณาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้กำหนดเกณฑ์การประเมินไว้อย่างน้อย 3 ครั้ง เช่นเดียวกัน โดยครั้งที่ 1 ในช่วงสัปดาห์ที่ 3-4 ครั้งที่ 2 ในช่วงสัปดาห์ที่ 6-7 และครั้งที่ 3 ในช่วงสัปดาห์ที่ 9-10 ทั้งนี้เพื่อจะได้ประเมินความก้าวหน้าและให้ข้อมูลย้อนกลับ สำหรับการปรับปรุงการสอนและการทำงานของนิสิตให้ดีขึ้น

สำหรับรายละเอียดในการประเมินผลนั้น กรมการฝึกหัดครู (2530: 110) ได้กำหนดให้ประเมิน 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะและการปฏิบัติตน ด้านสมรรถภาพทางการสอน และด้านงานในหน้าที่ครู

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2531 มปป: 14-16)

กำหนดให้ประเมินผลนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2 ด้าน คือ ด้านสมรรถภาพทางการสอน และสมรรถภาพโดยทั่วไปและคุณลักษณะการเป็นครู ส่วนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2531: 9) ได้แบ่งรายการประเมินออกเป็น 2 ด้านเช่นกัน แต่เรียกชื่อต่างกันออกไป ได้แก่ ด้านพฤติกรรมทั่วไปกับพฤติกรรมการสอน

2. การประเมินสัมฤทธิ์ผลแบบอิงเกณฑ์

การประเมินสัมฤทธิ์ผลแบบอิงเกณฑ์นี้ มีผู้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินต่างกันออกไป เช่น

ชิน บุญอุษานุภาพ (อ้างใน ณรงค์ ธรรมคุณ 2525: 45) ได้กล่าวว่า สิ่งที่อาจารย์นิเทศก์จะต้องประเมินนักศึกษามีอยู่ 4 ด้าน ได้แก่

1. งานในโรงเรียนรวมถึงการสอน การปกครองชั้น งานธุรการ การกิจกรรม เสริมหลักสูตรและงานด้านการพัฒนาโรงเรียน
2. งานพัฒนาบ้านพัก (กรณีที่พักอยู่ในบ้านพัก)
3. งานพัฒนาชุมชน
4. ความรับผิดชอบและความประพฤติ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2531: 34) ได้กำหนดหลักใหญ่ ๆ ในการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คือ

1. ใช้วิธีวัดผลหลาย ๆ วิธี
2. ประเมินผลให้มากครั้งขึ้น
3. ประเมินผลโดยใช้บุคคลหลายคนร่วมกัน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม (2519: 3) มีหลักในการวัดผลการฝึกสอน 2 แบบ โดยยึดความหนาแน่นของโรงเรียนคือ

1. โรงเรียนที่จะต้องปรับปรุงมาก วัดผลงานสอนในชั้นและงานครู 60% วัดผลงานปรับปรุงโรงเรียน 40%
2. โรงเรียนที่จะต้องปรับปรุงน้อย (สภาพของโรงเรียนมีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนในข้อ 1) วัดผลงานสอนในชั้นและการปฏิบัติหน้าที่ของครูประจำชั้น 70% วัดผลงานปรับปรุงโรงเรียน 30%

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2531: 12) มีเกณฑ์ในการ
ตัดสินระดับคะแนนดังนี้คือ

3.60 - 4.00	=	A	2.00 - 2.39	=	C
3.40 - 3.59	=	B+	1.50 - 1.99	=	D+
2.60 - 3.39	=	B	1.00 - 1.49	=	D
2.40 - 2.59	=	C+	ต่ำกว่า 1.00	=	F

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (บปบ.ว. 26) ได้กำหนดเกณฑ์
ในการตัดสินระดับคะแนน เช่นเดียวกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนกรมการ
ฝึกหัดครู (2530: 153) ได้ยึดเกณฑ์ตามข้อบังคับสภาการฝึกหัดครู ว่าด้วยการประเมินผลการ
ศึกษาของวิทยาลัยครู พ.ศ.2528 โดยให้วิชาประสบการณ์วิชาชีพครูมีค่าระดับ 3 ระดับได้แก่

ผย	=	ผ่านดีเยี่ยมหรือผ่านยอดเยี่ยม
ผ	=	ผ่าน
ม	=	ไม่ผ่าน

จากการศึกษาเอกสารการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันต่าง ๆ
ทำให้ได้ข้อมูลว่าขณะนี้ แต่ละหน่วยงานได้พัฒนาเครื่องมือขึ้นมาใช้ในการบันทึกการประเมินผล
กันอย่างกว้างขวาง แม้ว่าแต่ละสถาบันจะมีรายละเอียดหรือรายการประเมินแตกต่างกันอยู่บ้าง
แต่ก็จะเป็นหลักฐานการบันทึกที่จะนำไปสู่การประเมินสัมฤทธิ์ผลในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่
เป็นระบบด้วยกันทั้งนั้น

กระบวนการในการจัดประสบการณ์วิชาชีพ เป็นเรื่องที่มีขั้นตอนที่เป็นระบบโดยเฉพาะ
อย่างยิ่งแต่ละขั้นตอนจะต้องมีความสอดคล้อง เกี่ยวเนื่องกันโดยตลอด เป็นต้นว่า การวางแผน
ที่ดีย่อมก่อให้เกิดระบบการนิเทศที่ดีและสามารถประเมินผลได้ชัดเจนตรงจุดด้วย บุคลากรใน
การนิเทศก็มีความสำคัญเช่นกัน จะต้องมีความรู้ความเข้าใจตลอดจนมีความชำนาญในการ เป็น
ครูค่อนข้างสูง จึงจะสามารถนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ กรณีที่ยังไม่มีประสบการณ์ ควรจะออก
นิเทศคู่กับอาจารย์ที่มีประสบการณ์เพื่อสังเกตวิธีการนิเทศ ใ้รู้แนวทางและจะได้ปฏิบัติให้เหมือนกัน
เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหา (ปานดา ใช้เทียบวงศ์ และสบจิต ชิวปรีชา 2525: 34)
อันจะส่งผลถึงการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อตัวนักศึกษา
ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างสูงสุด

5. ความเป็นมาของการจัดประสบการณ์วิชาชีพ สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยครูวิชาเอกอนุบาล

เนื่องจากการอนุบาลศึกษาเป็นการปูพื้นฐานทางการศึกษาและเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กในช่วงอายุ 0-6 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุด ดังที่ เอกวิทย์ ฌ ฤกลาง ได้กล่าวว่าเป็นช่วงอายุที่สำคัญที่สุดของชีวิต ความเจริญเติบโตในช่วงนี้ จะมีความเจริญเติบโตสูงสุดและจะติดตัวไปจนตาย (อ้างใน ลักษณ์า คันติสิปกร 2527: 1) ดังนั้นผู้ที่จะมาเป็นครูสอนในระดับนี้จึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดเช่นกัน เพราะจะช่วยให้เด็กวัยก่อนประถมศึกษาสามารถพัฒนาไปได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วนทั้ง 5 ด้าน คือ กาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและคุณธรรม ครูสำหรับเด็กอนุบาลจะเป็นผู้มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ ความนึกคิด ความรู้สึก และทัศนคติของเด็ก เป็นอย่างมากจะต้องเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ตลอดจนจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้เด็กได้เกิดการพัฒนา สอนให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ รู้จักการผูกมิตรกับผู้อื่น มีกิริยามารยาท มีประสบการณ์ที่ดี มีสุขภาพอนามัยที่ดีสามารถใช้วัยวะแขนงและมือคล่องจนสามารถควบคุมอารมณ์ได้ ครูอนุบาลจึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีบทบาทหน้าที่และมีภาระที่พิเศษไปกว่าครูที่สอนในระดับอื่น ๆ สามารถเป็นได้ทั้งครูและแม่คล่องจนเป็นเพื่อนและที่เลี่ยนในขณะเดียวกัน (ชุติมา ลวสุตานันท์ 2525: 1-2)

ในประเทศไทยนั้นได้มีผู้เริ่มเห็นความสำคัญของการเตรียมครูอนุบาลตั้งแต่ พ.ศ. 2484 โดย ม.ล.มานิจ ชูสาย หัวหน้ากองฝึกหัดครู ได้ให้โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ เปิดรับนักเรียนฝึกหัดครูที่เรียนสำเร็จประโยคครูประถมแล้วมาเข้ารับการอบรมวิชาอนุบาลและปฏิบัติงานด้านอนุบาล ซึ่งหลักสูตรวิชาที่อบรมในปี พ.ศ. 2484 นั้น ประกอบด้วยวิชาพื้นฐานและวิชาเฉพาะหลายวิชา ทั้งนี้รวมถึงการฝึกสอนด้วย โดยกำหนดให้ฝึกสอนทุกวันในภาคเช้าตลอดปี (เบญจา แสงมลิ 2516: 95-96) ดังรายละเอียดของหลักสูตรต่อไปนี้

1. วิชาครูอนุบาล
2. จิตวิทยาเด็กเล็กและการปกครอง
3. วิธีสอนแบบมอนเตสซอรี และวิธีใช้เครื่องมือของมอนเตสซอรี
4. วิธีสอนวิชาเฉพาะ ได้แก่

ภาษาไทย นิทาน	ฝึกประสาท
เลขคณิต	เพลงและดนตรี
สุขศึกษา	การเดินและรำคาบจังหวะเพลง

สังคมศึกษา

การทำสวนครัว

วาดเขียน

ตัด ปะ พับ สานกระดาษ

ปั้น

5. การทำอุปกรณ์การสอน และการประดิษฐ์ของจากวัสดุเหลือใช้
6. การสังเกต การจัดและดำเนินงานชั้นอนุบาล
7. การฝึกสอน ฝึกสอนทุกวันในภาค เข้าตลอดปี

ต่อมาในปี พ.ศ.2486 เมื่อกรมสามัญศึกษาได้รับนักเรียนฝึกหัดครูจากส่วนภูมิภาคและส่วนกลางเข้าอบรมเพื่อเป็นครูอนุบาลเพิ่มจำนวนมากขึ้น ได้มีการพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพต่างไปจากในระยะแรกเริ่ม โดยกำหนดให้นักเรียนฝึกหัดครู ได้เรียนวิชาต่อไปนี้คือ

1. วิชาอนุบาล
2. จิตวิทยาเด็กเล็ก
3. โรคของเด็ก
4. หลักการสอน
5. วิธีสอนวิชาเฉพาะ
6. การใช้เครื่องมือของเฟรเดอริคและบอนเนส ซอร์รี่
7. งานธุรการ
8. เพลง เกมและการแสดงท่าทาง
9. คนตรี
10. วาดเขียน
11. ปั้น

ต่อมาระหว่าง พ.ศ.2510-2512 ได้มีการสอนนักเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรชั้นสูง อนุบาล ประเภท 2 ปี ควบคู่กับการสอนนักเรียนฝึกหัดครูประเภทประกาศนียบัตรประโยคครูอนุบาล หลักสูตร 1 ปี และให้การผลิตครูอนุบาลนี้ขึ้นกับหมวดฝึกหัดครู วิทยาลัยครูสวนดุสิต นับแต่นั้นเป็นต้นมา

ใน พ.ศ.2519 กรมการฝึกหัดครูได้ปรับปรุงหลักสูตรครูอนุบาลชั้นใหม่ให้เหมาะสมกับบุคคลสมัยที่เปลี่ยนไป ทำให้เกิดหลักสูตรผลิตครูวิชาเอกอนุบาลทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง และครุศาสตร์บัณฑิตโดยการจัดการเรียนแยกเป็นกลุ่มวิชาดังนี้คือ (วิทยาลัยครูเชียงใหม่ 2519: 115-116)

ระดับ ป.กศ.ชั้นสูง

วิชาการศึกษา ต้องเรียนไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต ดังนี้

ก. รายวิชาบังคับ 22 หน่วยกิต คือ

	หน่วยกิต/ชั่วโมง
ศึกษา 111 พื้นฐานการศึกษา	2/2
ศึกษา 121 จิตวิทยาพัฒนาการ	2/2
ศึกษา 122 จิตวิทยาการศึกษา	2/2
ศึกษา 131 หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ	3/4
ศึกษา 181 โครงการอนามัยโรงเรียน	2/2
ศึกษา 231 วิธีสอนกลุ่มทักษะ	2/3
ศึกษา 232 วิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	2/3
ศึกษา 234 ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ 1	5/ครึ่งภาคเรียน
ศึกษา 252 การทดสอบและการทำแบบทดสอบระดับอนุบาล	2/2

ข. เลือกเรียนอีกไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิตจากรายวิชาต่อไปนี้

ศึกษา 112 การสื่อความหมายสำหรับครู	2/2
ศึกษา 221 พัฒนาการบุคลิกภาพของเด็กก่อนวัยเรียน	2/2
ศึกษา 241 บุคลิกภาพของครูอนุบาล	2/2
ศึกษา 281 การศึกษากับการพัฒนาชุมชน	2/2

วิชาเอก ต้องเรียนไม่น้อยกว่า 14 หน่วยกิต ดังนี้

ก. รายวิชาบังคับ 8 หน่วยกิต คือ

	หน่วยกิต/ชั่วโมง
อนุบาล 111 การอบรมดูแลเด็ก	2/2

อนุบาล 112 นิทาน ละคร และหุ่นสำหรับเด็ก	2/2
อนุบาล 131 ศิลปะสำหรับเด็ก	2/2
อนุบาล 132 คนตรีและเพลงเด็ก	2/2

- ข. ให้เลือกเรียนอีกไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต จาก 3 กลุ่มวิชา ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจและการแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

ระดับปริญญาตรี

วิชาการศึกษา ต้องเรียนไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต ดังนี้

- ก. รายวิชาบังคับ 14 หน่วยกิต คือ

ศึกษา 322 จิตวิทยาสังคม	2/2
ศึกษา 325 กระบวนการกลุ่ม	2/2
ศึกษา 341 การอนุบาลศึกษา	2/2
ศึกษา 361 เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา 1	2/3
ศึกษา 432 วิธีสอนวิชาเอก	2/2
ศึกษา 433 วิธีสอนวิชาโท	2/2
ศึกษา 434 ประสมการวิชาชีพภาคปฏิบัติ 2	2/ไม่ต่ำกว่า 2 ชั่วโมง

- ข. ให้เลือกเรียนอีกไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต จากรายวิชาที่เหลือทั้งสองระดับ

วิชาเอก ต้องเรียนไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต ดังนี้

- ก. รายวิชาบังคับ 8 หน่วยกิต คือ

อนุบาล 231 ศิลปะประดิษฐ์สำหรับเด็ก	2/2
อนุบาล 312 การสังเกตและฝึกงานพฤติกรรมเด็ก	2/2
อนุบาล 322 สังคมวิทยากับพัฒนาการเด็ก	2/2
อนุบาล 333 คนตรีประกอบนาฏศิลป์สำหรับเด็ก	2/2

- ข. ให้เลือกเรียนอีก 10 หน่วยกิต จาก 3 กลุ่มวิชา ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจและการแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

จากหลักสูตรฉบับ พ.ศ.2519 นี้ จะเห็นได้ว่าแม้จะมีการกำหนดให้นักศึกษาได้ฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงและระดับปริญญาตรี
แต่ก็ยังคงหมายถึงการออกฝึกภาคปฏิบัติในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเท่านั้น การจัดให้นักศึกษา
ได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในรายวิชาอื่น ๆ แม้จะสอดคล้องไว้ในการเรียนการสอนอยู่บ้างแต่
ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนหรือแน่นอนแต่อย่างใด

ในปี พ.ศ.2530 กรมการฝึกหัดครูได้ปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูครั้งสำคัญ มีผลให้
โครงสร้างหลักสูตรผลิตครูวิชาเอกอนุบาลเปลี่ยนแปลงไปหลายประการดังนี้คือ (กรมการฝึกหัดครู
2530: 88-99)

1. หลักสูตรการผลิตครูอนุบาล มี 3 ระดับด้วยกันคือ ระดับอนุปริญญา ระดับปริญญาตรี
2 ปี (หลังอนุปริญญา) และระดับปริญญาตรี 4 ปี

2. รหัสวิชาเรียนเปลี่ยนจากรหัสเลข 3 ตัวเป็นรหัสเลข 7 ตัวทุกกลุ่มวิชา

3. กลุ่มวิชาประกอบด้วย 3 กลุ่มวิชาด้วยกันคือ

3.1 กลุ่มวิชาเฉพาะด้าน

3.2 กลุ่มวิชาชีพครู

3.3 กลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์ทางอาชีพ

รายละเอียดของวิชาในกลุ่มวิชาต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

3.1 กลุ่มวิชาเฉพาะด้าน ระดับปริญญาตรี 4 ปี ให้เรียน 60 หน่วยกิต
ระดับปริญญาตรี 2 ปี (หลังอนุปริญญา) และอนุปริญญาให้เรียน 30 หน่วยกิตจากรายวิชาต่อไปนี้
คือ การสังเกตพฤติกรรมเด็ก สื่อการเรียนและของเล่นเด็กปฐมวัย นิทานและหุ่นสำหรับเด็ก
ศิลปะและศิลปะประดิษฐ์สำหรับเด็ก สังคมวิทยากับพัฒนาการเด็ก คนตรีและกิจกรรมการเคลื่อนไหว
สำหรับเด็ก การประเมินผลพัฒนาการเด็ก การจัดและบริหารโรงเรียนอนุบาลและสถานพัฒนา
เด็กปฐมวัย หลักสูตรและการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมเด็กปฐมวัย ภาษาไทยสำหรับเด็กปฐมวัย
คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย สังคมศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
กิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย โครงการศึกษาเอกเทศ การเล่นเครื่องดนตรี เพลงและ
นาฏศิลป์พื้นเมืองสำหรับเด็ก โภชนาการและการจัดบริการอาหารสำหรับเด็ก การเรียนร่วมชั้น
ระหว่างเด็กปกติและเด็กพิเศษ การจัดการศึกษาระดับบริหารทารก การอนุบาลศึกษา งานประดิษฐ์

ด้วยกระดาษ สุขภาพอนามัยสำหรับมารดาและเด็ก บุคลิกภาพครูปฐมวัย เครื่องมืออนุบาล หนังสือเด็ก พัฒนาการทางภาษากับการสอนภาษาเด็กปฐมวัย ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย สวัสดิศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย พัฒนาการทางภาษากับการสอนภาษาเด็กต่างวัฒนธรรม ห้องสมุดของเล่นและศูนย์สื่อสวัสดิการของเด็กปฐมวัย การให้การศึกษาแก่พ่อแม่ การแนะนำผู้ปกครองเด็กปฐมวัย เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายเด็ก โรคเด็กและการป้องกัน การประดิษฐ์ตุ๊กตา การศึกษาผลงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย สุขวิทยาจิตเด็ก การวัดความพร้อม การทดสอบและการสร้างแบบทดสอบระดับอนุบาล วรรณกรรมสำหรับเด็ก คนครีสำหรับเด็กปฐมวัย นาฏศิลป์และละครสำหรับเด็ก ทฤษฎีคนครีสากล จิตวิทยาเด็กพิเศษ การพัฒนาบุคลิกภาพเด็กก่อนประถมศึกษา การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย กิจกรรมศิลปะ 2 มิติสำหรับเด็กปฐมวัย กิจกรรมศิลปะ 3 มิติสำหรับเด็กปฐมวัย ระบายเม็ดเคล็ดระดับต้น และเกษตรกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

3.2 กลุ่มวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรี 4 ปี บังคับให้เรียน 28 หน่วยกิต ปริญญาตรี 2 ปี (หลังอนุปริญญา) และอนุปริญญา บังคับให้เรียน 13 หน่วยกิต จากรายวิชาต่อไปนี้คือ ความเป็นครู จิตวิทยาการเรียนการสอน การศึกษาไทย หลักการสอน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เทคโนโลยีทางการศึกษา จิตวิทยาแนะแนวเด็ก การประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบระดับปฐมวัย พฤติกรรมการสอนวิชาเอก ทักษะและเทคนิคการสอน พฤติกรรมการสอนวิชาโท นวัตกรรมการเรียนการสอน โครงการศึกษาเอกเทศ

3.3 กลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทั้งระดับปริญญาตรี 4 ปี ระดับปริญญาตรี 2 ปี และระดับอนุปริญญา บังคับให้เรียน 10 หน่วยกิตจากรายวิชาต่อไปนี้คือ การศึกษาและสังเกต การมีส่วนร่วม การทดลองสอนวิชาเอก และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป

จากรายวิชาต่าง ๆ เหล่านี้ นอกจากนักศึกษาจะได้เรียนภาคทฤษฎีในห้องเรียนแล้ว ยังมีการกำหนดให้นักศึกษาได้มีการฝึกภาคปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในแต่ละขั้นตอนของการฝึกประสบการณ์ตลอดหลักสูตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ

ตารางที่ 2 กำหนดเวลาการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูหลักสูตรระดับปริญญาตรี 4 ปี

ประเภทของประสบการณ์	ระดับเวลาในการฝึก (สัปดาห์)				รวมตลอดหลักสูตร (สัปดาห์)
	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4	
ประสบการณ์เต็มเวลา					
ชั้นศึกษาสังเกต	2	-	-	-	} 22-24
ชั้นมีส่วนร่วม	-	2	-	-	
ชั้นทดลองสอน	-	-	2-4	-	
ชั้นการฝึกเต็มรูป	-	-	-	16	
ประสบการณ์บางส่วนเวลา					
นอกวิทยาลัย	←———— 3 - 6 —————→				} 6-8
ในวิทยาลัย	←———— 3 - 6 —————→				
ประสบการณ์เสริม	-	-	-	-	ไม่กำหนด
รวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า					30

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูตลอดหลักสูตร การกำหนดรายละเอียดในการจัดประสบการณ์แต่ละชั้นคอนมีดังต่อไปนี้คือ

1. การกำหนดเวลาของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา

- 1.1 ชั้นศึกษาสังเกต จัดในปีที่ 1 ใช้เวลา 2 สัปดาห์ หรือ 70 ชั่วโมง
- 1.2 ชั้นการมีส่วนร่วม จัดในปีที่ 2 ใช้เวลา 2 สัปดาห์ หรือ 70 ชั่วโมง
- 1.3 ชั้นการทดลองสอน จัดในปีที่ 3 ใช้เวลา 2-4 สัปดาห์ หรือ 70-140 ชั่วโมง
- 1.4 ชั้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป จัดในปีที่ 4 ใช้เวลาเต็มภาคเรียน หรือ 16 สัปดาห์หรือ 450 ชั่วโมง

2. การกำหนดเวลาของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูบางส่วนเวลา

- 2.1 ภายนอกวิทยาลัย จัดตลอดหลักสูตรระดับปริญญาตรี 4 ปี ใช้เวลาไม่น้อยกว่า 3-4 สัปดาห์ หรือ 105-140 ชั่วโมง

2.2 ภายในวิทยาลัย จัดตลอดหลักสูตรระดับปริญญาตรี 4 ปี ใช้เวลา ไม่น้อยกว่า 3-4 สัปดาห์ หรือ 105-140 ชั่วโมง

3. การกำหนดเวลาของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู เสริม

การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู เสริม ทั้งกิจกรรมหรือโครงการบังคับและ กิจกรรมหรือโครงการไม่บังคับตลอดหลักสูตร ระดับปริญญาตรี 4 ปี ไม่กำหนดเวลาขั้นต่ำไว้ เพราะถือว่าเป็นประสบการณ์ที่เสริมเพิ่มเติมจากประสบการณ์วิชาชีพครูเดิม เวลาและบางเวลา

หลักสูตรอนุปริญญาและระดับปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา)

การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับหลักสูตรระดับอนุปริญญาและระดับปริญญาตรี (หลัง อนุปริญญา) ใช้เวลารวมกันทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 กำหนดเวลาการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรระดับอนุปริญญาและระดับ ปริญญาตรี 2 ปี (หลังอนุปริญญา)

ประเภทของประสบการณ์	ปีที่/ภาคเรียน			รวมระยะเวลาตลอด หลักสูตร (สัปดาห์)		
	1/2	2/1	2/2			
ประสบการณ์เต็มเวลา						
ชั้นศึกษาสังเกต	}	2	-	}	12	
ชั้นมีส่วนร่วม		-	2			-
ชั้นทดลองสอน		-	-			8
ชั้นการฝึกเต็มรูป		-	-			-
ประสบการณ์บางส่วนเวลา						
นอกวิทยาลัย	←	$1\frac{1}{2}$	→	}	3	
ในวิทยาลัย	←	$1\frac{1}{2}$	→			
ประสบการณ์เสริม	-	-	-		ไม่กำหนด	
รวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า					15	

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรระดับอนุปริญาตกับระดับปริญญาตรี (หลังอนุปริญาต) ซึ่งใช้รูปแบบเดียวกัน ดังรายละเอียดเพิ่มเติมต่อไปนี้คือ

1. การกำหนดเวลาของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา

1.1 ชั้นการศึกษา สังเกตและมีส่วนร่วม จัดในปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ใช้เวลา 2 สัปดาห์ หรือ 70 ชั่วโมง

1.2 ชั้นการทดลองสอน จัดในปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ใช้เวลา 2 สัปดาห์ หรือ 70 ชั่วโมง

1.3 ชั้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป จัดในปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ใช้เวลา 8 สัปดาห์หรือ 250 ชั่วโมง

2. การกำหนดเวลาของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูบางเวลา

2.1 ภายนอกวิทยาลัย จัดตลอดหลักสูตรระดับปริญญาตรี (หลังอนุปริญาต) และระดับอนุปริญาต ใช้เวลาไม่น้อยกว่า $1\frac{1}{2}$ สัปดาห์หรือ 52 ชั่วโมง

2.2 ภายในวิทยาลัย จัดตลอดหลักสูตรระดับปริญญาตรี (หลังอนุปริญาต) และระดับอนุปริญาต ใช้เวลาไม่น้อยกว่า $1\frac{1}{2}$ สัปดาห์หรือ 52 ชั่วโมง

3. การกำหนดเวลาของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม

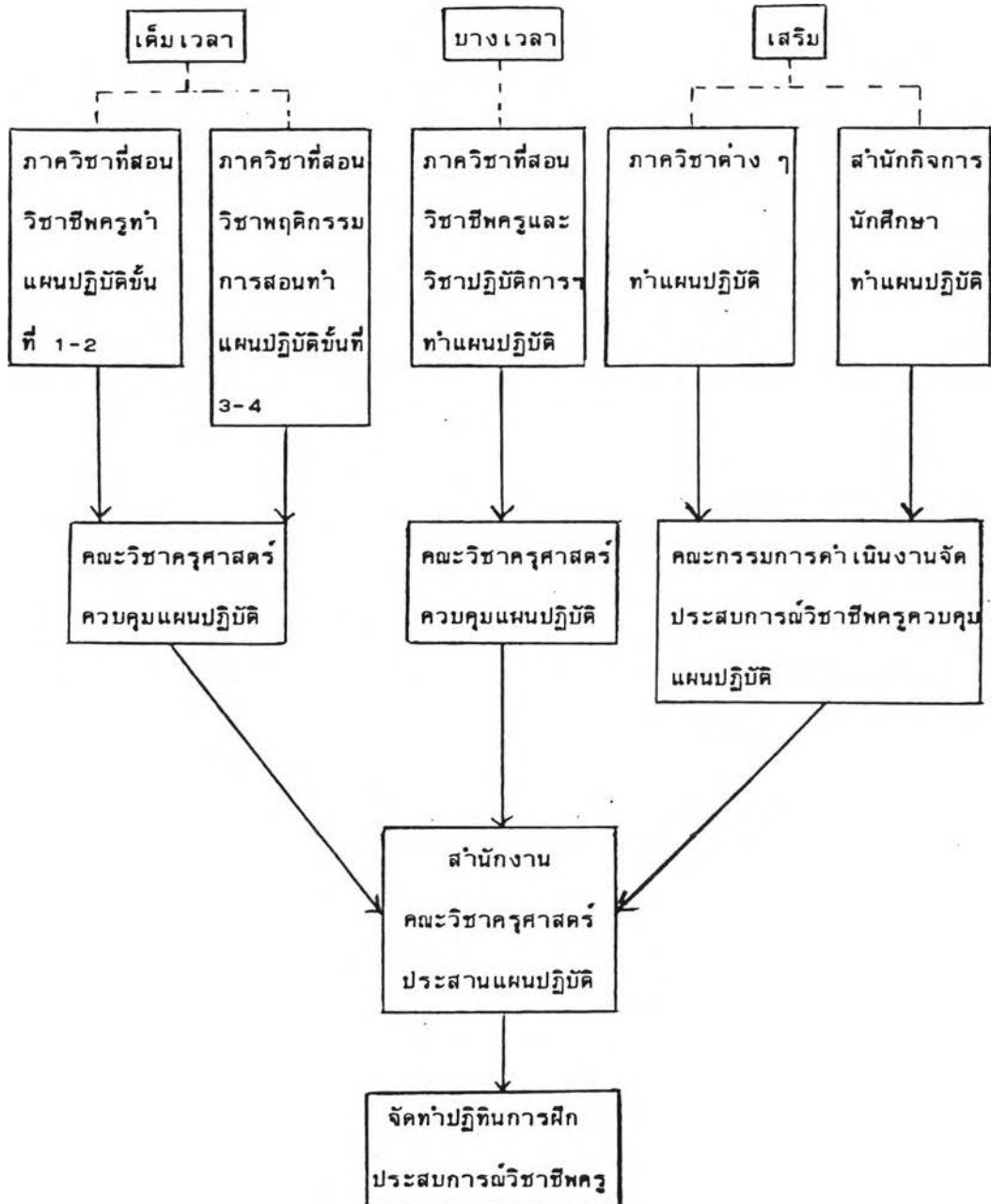
การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม ทั้งกิจกรรมหรือโครงการ บัณฑิตและกิจการบ หรือโครงการไม่บังคับ ตลอดหลักสูตร ระดับปริญญาตรี (หลังอนุปริญาต) และระดับอนุปริญาต ไม่กำหนดเวลาขั้นต่ำไว้เพราะถือว่าเป็นประสบการณ์ที่เสริมเพิ่มเติมจากประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลาและบางเวลา (กรมการฝึกหัดครู 2530: 75-78)

การประสานแผนปฏิบัติการของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในแต่ละลักษณะ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการวางแผนปฏิบัติการและควบคุมแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน รวมทั้งมีหน่วยงานที่ช่วยประสานแผนปฏิบัติการทุกลักษณะของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ดังแผนภูมิและรายละเอียดแสดงการประสานแผนปฏิบัติการของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 6

การประสานแผนปฏิบัติการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

ในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในแต่ละลักษณะ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการวางแผนปฏิบัติ ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา ชั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสังเกต และชั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วม เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของภาควิชาที่สอนวิชาชีพครู ส่วนชั้นตอนที่ 3 การทดลองสอน และชั้นตอนที่ 4 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของภาควิชาที่สอนวิชาปฏิบัติการการสอน
2. การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูบางเวลา เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของภาควิชาที่สอนวิชาของกลุ่มวิชาชีพครูและกลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
3. การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู เสริม เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของภาควิชาต่าง ๆ ของวิทยาลัยและสำนักกิจการนักศึกษา

ในการควบคุมแผนปฏิบัติของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในแต่ละลักษณะมีดังนี้

1. แผนปฏิบัติของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา ควบคุมและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานโดยคณะวิชาครุศาสตร์
2. แผนปฏิบัติของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูบางเวลา ควบคุมและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานโดยคณะวิชาครุศาสตร์
3. แผนปฏิบัติของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม ควบคุมและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานโดย คณะกรรมการดำเนินงานจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

ในการประสานแผนปฏิบัติของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในแต่ละลักษณะ เพื่อจัดทำปฏิทินของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้าใจและได้ปฏิบัติร่วมกัน เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานคณะวิชาครุศาสตร์ (กรมการฝึกหัดครู 2530: 98-99)

จากสภาพการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักสูตรของกรมการฝึกหัดครู ซึ่งมีผลเริ่มใช้มาตั้งแต่ พุทธศักราช 2530 แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างด้านการบริหารและการดำเนินงานประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งได้พัฒนาแล้วและมีความรัดกุม เป็นระบบเพิ่มมากขึ้น อันมีผลบังคับใช้กับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาทุกวิชาเอก รวมทั้งวิชาเอกอนุบาลด้วย จะทำให้นักศึกษาได้มีการ

ฝึกภาคปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนและประสานสัมพันธ์กันโดยตลอดระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งจะส่งผลถึงการผลิตครูเฉพาะสาขาที่มีความเข้มข้นเชิงวิชาการ มีสมรรถภาพด้านเทคนิค การสอน เฉพาะระดับและมีคุณลักษณะที่เทียบพร้อมที่จะ เป็นครูผู้สอนที่มีความพิเศษเหมาะสมแก่การ ปฏิบัติงาน ในหน้าที่ครูระดับอนุบาลอย่างแท้จริง

6. การเตรียมครูอนุบาลของต่างประเทศ

ในประเทศที่เจริญแล้วหลายประเทศ มีการกำหนดคุณสมบัติและประสบการณ์พื้นฐานของ ครูอนุบาลแตกต่างกันออกไป เช่น ประเทศเยอรมัน ได้กำหนดให้ผู้ที่จะเป็นครูอนุบาลผ่านการ ฝึกฝน เป็นพิเศษโดยใช้เวลาเรียนในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยนานถึง 3 ปี เพื่อจะได้รับประกาศ นียบัตรทางการศึกษาแล้วต้องทดลองปฏิบัติงานเป็นเวลา 1 ปี สำหรับครูผู้ช่วยจะต้องมีอายุไม่ ต่ำกว่า 18 ปี ฝึกอบรมเป็นเวลา 2 ปี โดยการปฏิบัติจริงในโรงเรียนเด็กเล็ก หญิงที่สูงอายุ จะทำหน้าที่ครูผู้ช่วยก็ได้ ถ้ามีประสบการณ์ในด้านเด็กเล็กมาก่อน แต่ต้องได้รับการฝึกฝนภาค ปฏิบัติจริง 1 ปี ถ้าขาดแคลนครูเด็กเล็กมาก ๆ อาจพิจารณาครูผู้ช่วยมาทำหน้าที่ครูเด็กเล็ก หรือครูประถมอาจมาฝึกให้มีประสบการณ์ แล้วให้มาสอนเด็กเล็ก บางครั้งเท่านั้นที่จะจัดให้มีครู พิเศษมาช่วยสอนคนตรี เช่น สัปดาห์ละ 2 ครั้ง เป็นต้น ส่วนทางด้านของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นได้กำหนดคุณสมบัติของครูในโรงเรียนอนุบาลดังนี้คือ ผู้ที่จะสอนระดับอนุบาล จะต้องได้รับปริญญา หรืออนุปริญญา จากสถาบันที่ได้รับการยกย่อง จะต้องผ่านการเรียนวิชาเอกหรือวิชาใด ๆ เกี่ยวกับการ ศึกษาปฐมวัยมาก่อน ครูผู้ช่วยจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี และต้องเรียนวิชาการศึกษา เกี่ยวข้องกับเด็กก่อนวัยเรียนมาแล้ว ประกอบกับจะต้องมีประสบการณ์ในการสอนอย่างน้อย 3 ชั่วโมงต่อวัน เป็นเวลา 100 ชั่วโมง ภายใต้การแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ สำหรับผู้ที่จะเป็น ผู้อำนวยกา จะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 21 ปี ได้รับปริญญาทางการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน มี ประสบการณ์สอนเด็กก่อนวัยเรียนมาแล้ว 1-4 ปี และต้องเคยเรียนเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต (ลักษณะ ต้นดิลิปกร 2527: 17-18)

ในประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศผู้นำทางการอุตสาหกรรมประเทศหนึ่งในทวีปเอเชีย ได้กำหนดคุณสมบัติของครูอนุบาลไว้ว่าจะต้องได้รับการฝึกฝนมาจากคณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัย ซึ่งจะรับผู้ที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว เข้าไปเรียนเป็นเวลา 4 ปี หรือ 2 ปี สำหรับ ครูผู้ช่วยทำการสอนจะรับผู้ที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งสอบผ่านการทดสอบการศึกษาเพื่อรับ ประกาศนียบัตรการอนุบาลศึกษาระดับเร่งด่วนเท่านั้น (ลักษณะ ต้นดิลิปกร 2527: 17-18)

ประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศ มีวิธีการเตรียมครูอนุบาลต่างกันค่อนข้างมาก จากการประชุมผู้เชี่ยวชาญการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ระหว่างวันที่ 4-12 สิงหาคม 25 ณ กรุงเทพมหานคร ได้มีผู้เชี่ยวชาญจากประเทศฟิลิปปินส์ สรุปเกี่ยวกับการฝึกหัดครูอนุบาลของประเทศฟิลิปปินส์ว่าหลักสูตรเน้นการฝึกหัดครูอนุบาลใน 3 ด้านด้วยกันคือ ด้านความรู้ ด้านความสนใจและด้านทักษะ ในด้านความรู้ จะมุ่งตรงไปที่ความรู้เกี่ยวกับภูมิหลังของเด็ก เกี่ยวกับหลักการเรียนการสอน และการพัฒนาเด็ก ด้านความสนใจคือความสนใจที่จะทำงานกับเด็ก ส่วนด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะด้านการอ่าน การพูด และการเขียนที่ชัดเจนและถูกต้อง (Regional Meeting of Experts on New Approaches to Education of Children of Pre-School Age, 1978 อ้างใน เอื้อพร โอนพรัตน์วิบูล 2525: 14) นอกจากประเทศฟิลิปปินส์แล้ว ประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ นับได้ว่ากำลังแสวงหาแนวทางในการเตรียมอนุบาลไปสู่ระบบที่เป็นสากลมากขึ้น เช่น ประเทศอินเดีย ได้มีสถาบันฝึกหัดครูทั้งของรัฐและเอกชนหลายแห่งทำหน้าที่ผลิตครูอนุบาลออกมาใช้ประเทศ นอกจากนั้นยังมีศูนย์ฝึกยกระดับท้องถิ่นหรือโรงเรียนมัธยมปลายร่วมให้การฝึกระยะสั้นโดยใช้เวลาเพียง 2-3 เดือน และมักจะเป็นไปตามความแพนพิเศษของชาติ (Lall & Mohan 1983: 45-49) หลักสูตรครูอนุบาลของประเทศอินเดีย จะประกอบไปด้วยการศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ ทางการศึกษาปฐมวัย ประวัติการศึกษาปฐมวัย วิธีสอนและการบริหารโรงเรียน อีกทั้งยังกำหนดไว้ในหลักสูตรให้นักศึกษาคูต้องผ่านการฝึกสอนเป็นเวลา 3 เดือน เพื่อฝึกกิจกรรมที่จำเป็นในการสอนเด็ก ฝึกการใช้มือ การเดินรำ การใช้ละคร การใช้เพลงและดนตรี ตลอดจนกายบริหารอีกด้วย (อ้างใน เอื้อพร โอนพรัตน์วิบูล 2525: 14)

การเตรียมครูอนุบาลของประเทศอิหร่าน จะให้เด็กหญิงที่เรียนจบชั้นมัธยมแล้วมาศึกษาหลักสูตรเร่งรัด 1 ปี โดยให้เรียนเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก สุขภาพจิตเด็ก โภชนาการ หลักและเทคนิคในการสอนระดับปฐมวัย คนตรี วรณกรรมสำหรับเด็ก ละคร ศิลปะการใช้มือและสังคมศึกษา ก่อนที่จะออกไปเป็นครูอนุบาล (อ้างใน เอื้อพร โอนพรัตน์วิบูล 2525: 14)

ในส่วนของประเทศมาเลเซียนั้น ครูอนุบาลส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิและไม่มีการฝึกอบรมให้แต่อย่างใด มักจะได้แก่เด็กวัยรุ่นที่มีความรู้ไม่เกินมัธยม 2 หรือไม่น้อยกว่าประถม 7 ซึ่งจะรับเข้ามาอบรมเพิ่มอีก 5 เดือน จึงจะเป็นครูได้ (ลักษณะ ดันดิลิปิก 2527: 12) ส่วนในประเทศศรีลังกานั้น จะมีการฝึกเด็กหญิงให้เป็นครูอนุบาล โดยจะสอนวิธีการเลี้ยงเด็กและเน้นในเรื่องการผลิตสื่ออุปกรณ์พัฒนาเด็กเล็กโดยใช้วัสดุท้องถิ่นเป็นสำคัญ (อ้างใน เอื้อพร โอนพรัตน์วิบูล 2525: 14)

จากข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมครูอนุบาลของประเทศต่าง ๆ เหล่านี้พอจะชี้ให้เห็นว่า ประเทศส่วนใหญ่กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของครูอนุบาลไว้ค่อนข้างเป็นการเฉพาะ อย่างน้อยที่สุด คือ จะต้องผ่านการฝึกฝนอบรมจากสถาบันในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และมีประสบการณ์ในการฝึกภาคปฏิบัติด้วยอีกส่วนหนึ่ง จึงจะสามารถมาเป็นครูอนุบาลได้ แม้ว่าในประเทศที่กำลังพัฒนาบางประเทศ อาจไม่สามารถพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของครูอนุบาลขึ้นมาทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่มีได้หมายความว่าบุคลากรที่จะมาเป็นครูอนุบาลจะได้รับ การฝึกฝนอบรมใด ๆ เลย แสดงให้เห็นว่า หลายประเทศได้มองเห็นความสำคัญในการเตรียมครูอนุบาลเพิ่มมากขึ้น และกำลังพัฒนารูปแบบการเตรียมครูอนุบาลไปสู่การ เป็นครูที่มีสมรรถภาพโดย เน้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมากขึ้น แม้ในทางปฏิบัติแต่ละประเทศจะมีขีดจำกัดของตนเองซึ่งยังเป็นความแตกต่างระหว่างกัน และกันอยู่มากในขณะนี้ก็ตาม

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

การวิจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกอนุบาลในประเทศไทยยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อนเลย มีแต่ของต่างประเทศเท่านั้น ในที่นี้ผู้วิจัยจะขอ เสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรียงตามลำดับเนื้อหา ดังนี้

- 7.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- 7.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศ
- 7.3 งานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติและอุดมการณ์ค่วิชาชีพของนักศึกษาครู
- 7.4 งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- 7.5 งานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
- 7.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ในต่างประเทศมีผู้ทำวิจัยด้านการบริหารงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพไว้หลายท่านด้วยกัน เช่น

ดิกสัน (Dixon 1970) ได้ทำวิจัยเรื่อง โครงสร้างและการบริหารงานโครงการฝึกสอนในการฝึกหัดครูระดับประถมศึกษาของมหาวิทยาลัยหลุยเซียน่า พบว่า สถาบันฝึกหัดครู 12 แห่งใน 20 แห่ง ดำเนินการฝึกสอนโดยมีชั้นคอนปรูมนิเทศ การปฏิบัติการสอน

และการสอบหลังฝึกสอน ทุกสถาบันมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการฝึกสอนอย่างชัดเจน กำหนดหน่วยกิตที่ใช้ในการฝึกสอนตั้งแต่ 6-12 หน่วยกิต ทุก ๆ สถาบันจัดให้นักศึกษาออกฝึกสอนในที่สุดท้ายและทุกสถาบันให้ครูที่เลี้ยงมีส่วนร่วมในการประเมินผล ค่อม่า มิลเลอร์ (Miller 1973) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดดำเนินการและบริหารโครงการฝึกสอนโรงเรียนมัธยมของสถาบันฝึกหัดครู 7 แห่งในรัฐแคนซัสก็ พบว่า วิทยาลัยทั้ง 7 แห่ง จัดให้นักศึกษาฝึกสอนได้ฝึกในชั้นเรียน 8 สัปดาห์ และในโรงเรียนฝึกสอนอีก 8 สัปดาห์โดยปกติจะจัดให้นักศึกษา 1 คน ประจำครูที่เลี้ยง 1 คน ตลอดเวลาที่ฝึกสอน นักศึกษาส่วนใหญ่ ออกทำการฝึกสอนในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษาสุดท้าย วิทยาลัยทั้ง 7 แห่ง มีค่าตอบแทนแก่ครูที่เลี้ยง บางแห่งให้ค่าสมนาคุณแก่ครูใหญ่ และโรงเรียน บางแห่งจะเก็บค่าเล่าเรียนพิเศษสำหรับการฝึกสอนทั้ง 7 วิทยาลัยให้ครูที่เลี้ยงมีส่วนร่วมในการประเมินผลความก้าวหน้าและพัฒนาการของนักศึกษา การรายงานผลการฝึกสอนจะใช้ตัวอักษร และมี 2 แห่งที่ประเมินด้วยระบบได้-ตก มีการเสนอเกณฑ์คัดเลือกครูที่เลี้ยงโดยวิทยาลัยและทั้ง 7 แห่งใช้โรงเรียนรัฐบาลเป็นโรงเรียนฝึกสอน แต่บางแห่งใช้โรงเรียนเอกชน ในปีเดียวกันนั้นเอง เอลลิส (Ellis 1972) ได้ศึกษาลักษณะ บางประการของโปรแกรมการฝึกสอนของมหาวิทยาลัย ไวโอมิ่ง พบว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีความกังวลที่จะต้องมีความรู้ในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการฝึกสอนแก่นักศึกษา ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ไม่ควรประเมินผลการฝึกสอนนักศึกษาในลักษณะที่เป็นการแข่งขันหรือ เปรียบเทียบความสามารถซึ่งกันและกัน แต่ควรมุ่งพิจารณาการพัฒนาการฝึกสอนของแต่ละบุคคล

ในปีต่อมา ไวท์ (White 1973) ได้วิจัยเพื่อวิเคราะห์การฝึกสอน โรงเรียนมัธยมของสถาบันผลิตครูในรัฐเท็กซัส สรุปผลว่า งานประสานงาน งานฝึกสอน การจัดสัมมนาฝึกสอน และการดำเนินการปฐมนิเทศ เป็นสิ่งที่จำเป็น การประเมินผลควรประเมินความตรงต่อเวลา เทคนิคในการใช้อุปกรณ์ การสื่อสารทางวาจา ทักษะในการใช้คำถามและทัศนคติคือวิชาชีพ ในเวลาต่อมา คลาร์ค (Clark 1977) ได้ศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมการเตรียมครูมัธยมของมหาวิทยาลัยอริโซนา ผลการวิจัยพบว่า ประชากรส่วนใหญ่เห็นว่าควรเพิ่มโอกาสให้นักศึกษาได้มีเวลาสังเกตการสอนร่วมการสอนในบางชั่วโมง ก่อนการฝึกสอนควรมีการปฐมนิเทศก่อนออกฝึกสอน และให้นักศึกษามีส่วนช่วยกิจกรรมของโรงเรียนก่อนการออกฝึกสอน และควรประเมินผลจากผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติจริง และควรวัดผลหลาย ๆ ครั้ง ทางด้านของนักศึกษาครุวิชาเอกอนุบาลนั้น ซิลเวอร์ (Silver 1982) ได้ศึกษา

ถึงการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูให้นักศึกษาครูวิชาเอกอนุบาล แก่นักศึกษา 4 คน พบว่า นักศึกษาฝึกสอน จะยึดมาตรฐานการสอนจากทางโรงเรียน และครูที่เลี้ยงมากกว่าเกณฑ์ มาตรฐานจากวิทยาลัย เมื่อรับการฝึกประสบการณ์แล้ว นักศึกษามีความสัมพันธ์ต่อวิทยาลัย และการรับรู้เกี่ยวกับวิชาชีพเพิ่มขึ้น แต่ทักษะในการสอนและการรับรู้ต่อตนเองมีน้อย อาจารย์นิเทศก์ไม่ช่วยให้นักศึกษาเชื่อมโยงทฤษฎีลงสู่การปฏิบัติได้ ประสบการณ์ที่ได้รับไม่ช่วยอธิบายให้นักศึกษาเข้าใจกระบวนการทางการเรียนการสอนได้ ในปีเดียวกันนั้นเอง รันท์ (Rants 1982) ได้ศึกษาผลกระทบของการจัดช่วงเวลาในการฝึกประสบการณ์ต่อการพัฒนาความสามารถของนักศึกษาครูในวิทยาลัยมอร์นิงไซด์ พบว่า การจัดให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์โดยเริ่มในภาคเรียนที่ 1 ภาคเรียนที่ 3 และภาคเรียนที่ 4 เป็นต้นไป ทำให้นักศึกษาครูมีคุณลักษณะต่างกัน คือนักศึกษาครูที่เรียนมาหลายภาคเรียนแล้ว จะมีความเป็นผู้สังเกตที่ดีกว่า ให้ความร่วมมือกับครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ดีกว่า และสามารถพัฒนาบรรยากาศทางการเรียนการสอนได้ดีกว่า

ในประเทศไทย เสริมพงศ์ หงษ์พันธ์ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์นิเทศก์ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าผู้บริหารและอาจารย์นิเทศก์เห็นว่าเมื่อนักศึกษาวิชาเอกใดออกฝึกประสบการณ์ ควรจะให้อาจารย์ประจำวิชาเอกนั้นออกไปนิเทศ นักศึกษาทุกคนควรผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู บุคลากรทุกฝ่ายต้องมีความเข้าใจตรงกันในงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพและอาจารย์ควรศึกษาปัญหาการสอนแล้วนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยครูด้วย

ปานดา ไข่เทียนวงศ์ และสมจิต ชิวปรีชา (2525) ได้ทำวิจัยเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ของอาจารย์นิเทศก์และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ปีการศึกษา 2525 พบว่า นิสิตยังขาดความพร้อม และทักษะที่จำเป็นสำหรับการออกฝึกสอนและฝึกงาน ที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ นิสิตยังมีพื้นความรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาที่จะสอน ไม่แม่นยำพอ ขาดทักษะในการทำบันทึกการสอน ขาดทักษะการคุมชั้น สิ่งที่อาจารย์นิเทศก์เห็นว่า เป็นปัญหาสำคัญที่ควรแก้ไขเร่งด่วนคือ นิสิตยังขาดความพร้อมในการเตรียมตัว เตรียมใจ ความศรัทธาในการเป็นครูด้วยใจรัก ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในฐานะครู

วิรัช ไชยรักษ์ (2525) ได้ทำวิจัยในปีเดียวกัน เรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกสอนของผู้บริหารโรงเรียนในภาคเหนือ พบว่าผู้บริหารมีความเห็นว่าอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอน ควรปฏิบัติความบทบาทหน้าที่มากกว่าที่เป็นอยู่

7.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศ

ในต่างประเทศ

จาคอบ (Jakob 1982) ได้ทำการวิจัย

เรื่องปฏิสัมพันธ์ทางการนิเทศที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์และทักษะการสอนในระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครูวิชาเอกอนุบาล พบว่า ปฏิสัมพันธ์ทางการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์มีส่วน เสริมสร้างคุณภาพของนักศึกษาครู วิชาเอกอนุบาลด้านมโนทัศน์ในการทำงานร่วมกับครูพี่เลี้ยง และทักษะในการสอนและการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน

ในประเทศไทย

วันดี ทองใหญ่ ฅ. อยุธยา (2523) ได้ทำการวิจัย เรื่อง เทคนิคในการนิเทศการสอนของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครู พบว่า อาจารย์นิเทศก์มีมนุษยสัมพันธ์กับนักศึกษาและครูพี่เลี้ยงมาก มีความสนใจซักถามปัญหาอย่างเป็นกันเอง มีบุคลิกดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ในด้านการประเมินผล จะใช้การสังเกต การตรวจบันทึก และให้อาจารย์พี่เลี้ยงมีส่วนในการประเมินผลด้วย ในปีเดียวกันนั้นเอง อุษมา วัชรินทร์เสวี (2523) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดการนิเทศการฝึกสอนในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า หน่วยงานที่จัดการเกี่ยวกับการนิเทศนี้จะขึ้นตรงต่ออธิการ ผู้บริหารและอาจารย์นิเทศก์เป็นผู้มีส่วนในการวางแผนงานวิชาการมาก แต่ทำหน้าที่ประสานงาน บริการ และสรรหาบุคลากรน้อย อาจารย์นิเทศก์ มีปัญหาด้านเกณฑ์ในการนิเทศมาก แต่มีปัญหาน้อยในด้านการวางแผนหรือปัญหาเกี่ยวกับนักศึกษาฝึกสอนหรือครูพี่เลี้ยง

เกี่ยวกับสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์

ไพศาล สิทธิเลิศ (2524) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ พบว่า อาจารย์นิเทศก์มีความรู้ด้านนวัตกรรม ชุมชนและการนิเทศคำ มีความรู้เรื่องการเตรียมฝึกสอนคำ แต่มีมนุษยสัมพันธ์ดี

7.3 งานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติและอุดมการณ์ต่อวิชาชีพของนักศึกษาครู

งานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติต่อวิชาชีพครู และอุดมการณ์ของนักศึกษาครูในต่างประเศมีผู้ทำวิจัยดังนี้

แบลคเวล (Blackwell 1982) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิชาครู ก่อนและหลังการขอฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครูในมหาวิทยาลัยมอนทิวาโล พบว่า ภายหลังจากฝึกประสบการณ์วิชาชีพแล้ว นักศึกษามีทัศนคติต่อวิชาชีพครู ค่อนักเรียนและต่อการสอนดีขึ้น มีความประทับใจและเห็นว่าการฝึกประสบการณ์เป็นสิ่งมีประโยชน์ ช่วยให้เข้าใจทฤษฎีที่เรียนไป และมีความกระจำในงานวิชาชีพมากขึ้น

ในปีเดียวกันนั้นเอง ยังมีผู้ทำวิจัยในด้านนี้อีกท่านหนึ่ง ซึ่งได้ข้อค้นพบที่ต่างประเศกันออกไปดังนี้คือ

เอนนิส (Ennis 1982) ได้ศึกษาถึงผลของการเลือกเรียนในสถาบันฝึกหัดครูต่อการเสริมสร้างทัศนคติและเป้าหมายทางวิชาชีพ พบว่า นักศึกษาที่ตัดสินใจเลือกเรียนสายครู ในสถาบัน 3 แห่ง ซึ่งถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มในการศึกษา 2 กลุ่ม มีทัศนคติและมีเป้าหมายทางวิชาชีพไม่ต่างกัน ทั้ง 2 กลุ่มสามารถอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ได้ดีขึ้น เมื่อผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแล้ว ส่วนความสำนุกทางวิชาชีพก่อนและหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพจะยังคงเดิม

ในเรื่องของอุดมการณ์ของนักศึกษาครูนั้น ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้เช่นกันคือ คัมมิส (Khamis 1982) ได้ทำวิจัยเรื่อง การรับรู้ทางอุดมการณ์ของนักศึกษาครูปีสุดท้ายที่ส่งผลถึงพฤติกรรมการสอนและการเปลี่ยนแปลงแก้ไขวิธีการสอนของนักศึกษาฝึกสอน พบว่า ครูที่เลี้ยงจะเป็นผู้สะท้อนถึงตัวอย่างในการสอนที่ดีสำหรับอัตราส่วนของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษา และการปรับปรุงวิธีการของอาจารย์นิเทศก์จะเป็นสื่อเสริมสร้างให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกที่ดี ต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและ เกิดอุดมการณ์ทางวิชาชีพ

7.4 งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ในต่างประเศ

แอโรโย (Arroyo 1986) ได้ทำการวิจัยเรื่องเกณฑ์การประเมินมาตรฐานของนักศึกษาฝึกสอนสำหรับใช้กับนักศึกษาครูวิชาเอกอนุบาล พบว่า การประเมินมาตรฐาน

ของนักศึกษาครูวิชาเอกอนุบาล ในการฝึกสอนควรพิจารณา 4 ด้านด้วยกันคือ ด้านความสามารถ ในการปรับตัวกับเด็กและโรงเรียนฝึกสอน ความอดทน เข้มแข็งการพัฒนาตนเองด้านการเรียน การสอน และลำดับสุดท้ายคือการมีวุฒิภาวะในการปฏิบัติงาน

ในประเทศไทย

ไชยรัตน์ ทิพย์สภาพกุล (2526) ได้ทำวิจัยเรื่อง เกณฑ์ประเมินผลนักศึกษา ฝึกสอนของวิทยาลัยครูภาคกลาง พบว่า เกณฑ์ในการประเมินนักศึกษา ควรมีในด้านต่อไปนี้คือ การวางแผนและการเตรียมสอน การดำเนินการสอน การวัดผลนักเรียน การปกครองนักเรียน บุคลิกภาพ ความรับผิดชอบและความสัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

7.5 งานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เกี่ยวกับปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันอุดมศึกษาสังกัด ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้มีผู้ทำวิจัยไว้ดังนี้คือ

สมประสงค์ ประสงค์เงิน (2518) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัญหาของอาจารย์นิเทศก์ ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สรุปผลได้ว่า อาจารย์นิเทศก์มีปัญหาด้านการจัดหาโรงเรียนที่จะ ส่งนิสิตออกไปฝึกสอน งบประมาณในการดำเนินโครงการฝึกสอน ขาดพาหนะที่จะใช้ในการออกไป นิเทศนักศึกษา และจำนวนอาจารย์นิเทศก์ไม่เพียงพอกับจำนวนนิสิตฝึกสอน

ประนอม เศษชัย (2518) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัญหาการฝึกสอนของ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และได้ให้ข้อเสนอแนะว่า อาจารย์ผู้สอนวิธีสอน อาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์จะต้องร่วมมือกันหาทางให้นักศึกษา ได้รับความรู้เกี่ยวกับ วิธีสอนใหม่ ๆ ให้นักศึกษามีโอกาสทดลองวิธีสอน ซ้อมสอน เช่น การสอนแบบจุดภาค การใช้ เทปบันทึกภาพหรือให้สอนกลุ่มเพื่อนและการสอนเป็นคณะ เป็นต้น คณะและภาควิชาต่าง ๆ ควร ปรับปรุงแนวและวิธีสอนโดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ปฏิบัติ ทดลองใช้ เครื่องมือ โสตทัศนูปกรณ์ ด้วยตนเอง เพื่อจะได้รับประสบการณ์ตรง และเกิดความรู้ความเข้าใจจนสามารถนำไปใช้ได้

ในปีต่อมา นาคยา ภัทรแสงไทย (2519) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และสรุปว่า อาจารย์นิเทศก์มี ประสบการณ์ทางการนิเทศน้อยมาก เพียง 1-5 ปี ครูที่เลี้ยงส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทางการสอน

น้อย เคยเป็นครูที่เลี้ยงมาแล้วเพียง 1-3 ปี ทั้งอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงต่างมีเวลาน้อย เพราะมีงานต้องรับผิดชอบมาก

ทางฝ่ายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อัจฉรา ประไพตระกูลและคณะ (2522) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2520 พบว่า ในระยะแรกของการฝึกประสบการณ์ นิสิตมีปัญหาบ้างในการเตรียมสอน การทำสื่อ การคุมชั้นเรียน และปัญหาส่วนตัว นิสิตที่ฝึกประสบการณ์ในสถาบันชายมีปัญหามากกว่านิสิตที่ฝึกในสถาบันประเภทอื่น ๆ ในด้านการเตรียมสอน การทำสื่อและการคุมชั้นเรียน

ในส่วนของสถาบันผลิตครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการนั้น มีผู้ทำวิจัยดังนี้

สวัสดิ์ ทรัพย์จำนงค์ (2518) ได้ทำการวิจัย เรื่องการศึกษาคำความเห็นของ อาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานโครงการฝึกหัดครูชนบท ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศ พบว่า อาจารย์นิเทศก์มีปัญหาในด้านมีงานทำมากเกินไป มีนักศึกษาต้องดูแลมากเกินไป การเดินทางไปนิเทศไม่ได้รับความสะดวก ขาดวัสดุ และไม่ได้รับความร่วมมือในการนิเทศจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในปีต่อมา ได้มีผู้ทำวิจัยปัญหาการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ของวิทยาลัยครูคือ พิศวง ธรรมพันธา (2519) ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการฝึกสอนของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่า อาจารย์นิเทศก์มีปัญหาทางด้านมนุษยสัมพันธ์ การประเมินผลและการดูแลนักศึกษา

สมศักดิ์ ปรีบูรณ์ (2522) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัญหาการฝึกสอน ของนักศึกษาวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า นักศึกษามีปัญหาในด้านการสอน การใช้สื่อ การจัดโครงการและการปกครองชั้นเรียน เกี่ยวกับนักศึกษานี้ แอนน์ พิณใจคำ (2522) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยครู เกี่ยวกับทักษะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า นักศึกษามีความเห็นว่ ทักษะการสอนที่เป็นปัญหาคือ การกระตุ้นเด็ก การอธิบายหรือยกตัวอย่าง และการใช้สื่อการสอน

ทางฝ่ายโรงเรียนฝึกสอน ชัยวัฒน์ วรพันธ์ (2524) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัญหาของโรงเรียนประถมศึกษาที่สืบเนื่องมาจากโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูเชียงใหม่ พบว่า อาจารย์นิเทศก์ไม่สามารถนิเทศการสอนได้ครบทุกวิชา นักศึกษาขาดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ

ในการบันทึกการสอน การผลิต และใช้สื่ออาจารย์นิเทศก์ขาดการเตรียมนักศึกษาให้ทำความรู้จักกับโรงเรียนก่อนการออกฝึกสอน นักศึกษาขาดความสนใจที่จะศึกษางานด้านต่าง ๆ จากครูใหญ่

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูจะเห็นได้ว่าการจัดประสบการณ์วิชาชีพสำหรับนักศึกษาครู โดยเฉพาะครูระดับอนุบาล มีใช้สิ่งทำได้โดยง่าย เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและมีความละเอียดอ่อนยิ่ง กว่าจะสามารถผลิตครูออกมาใช้สังคมได้แต่ละปีนั้นจำเป็นต้องอาศัยองค์กรและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในการที่จะจัดบริหารงานด้านนี้ให้เกิดผลดีสมบูรณ์และก่อให้เกิดการพัฒนามาตรฐานการผลิตครูเพิ่มมากขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา เมื่อมีมาตรฐานในการผลิตครู ย่อมจะส่งผลถึงการจัดการศึกษาเฉพาะระดับที่จะเกิดประสิทธิภาพตามมา และเป็นพื้นฐานอันมั่นคงต่อการจัดการศึกษาของชาติด้านเมืองในระดับสูงขึ้นไปที่จะรับช่วงต่อจากกันอย่างต่อเนื่อง ผลสุดท้ายย่อมจะส่งให้ประเทศชาติได้รับผลเมืองที่มีคุณภาพ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต